

Besluit 02/20

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 31 januari 2020

Onderwerp

Notulen extra vergadering Provinciale Staten d.d. 22 november 2019

Datum

31 januari 2020

Documentnummer

4643969

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 21 januari 2020 – 4638960;

gelet op artikel 45, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun extra vergadering d.d. 22 november 2019.

's-Hertogenbosch, 31 januari 2020
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de griffier

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. mr. K.A.E. ten Cate

Vastgesteld

**PS 02/20 Notulen van de extra vergadering van Provinciale Staten
van Noord-Brabant op 22 november 2019**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Actualiteit	8
Debat op verzoek van de fracties van Lokaal Brabant, Forum voor Democratie, ChristenUnie-SGP, PVV en 50PLUS over de aanleiding en duiding van de huidige politieke situatie in Noord-Brabant nadat twee CDA-gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend bij Provinciale Staten	8
Stemming	68
Sluiting	80

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 15, 21, 57, 58, 74
Arts, mw. W.M.A., 73
Bankers, J.P.E., 73
Bekker, M.A. de, 75
Berg, H.F. van den, 27, 75
Bie, E.J. de, 12, 18, 35, 62, 69, 70, 71, 73, 77, 78, 79
Boon, M.C.H., 18, 22, 28, 29, 32, 33, 49, 53, 59, 60, 61, 67, 72, 73
Brouwers, drs. J.F.X.M., 48, 69, 70, 71, 72, 77, 78, 80
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 72, 73, 74, 75, 76
Deryckere, M.N.R.C., 73
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 72
Dijk, mw. E. van, 74
Dirken, mw. ir. A.M.W., 75
Duijs, F.B.G., 26, 75
Everling, M.J., 10, 14, 15, 17, 18, 25, 26, 27, 29, 30, 35, 36, 43, 58, 59, 62, 69, 70, 71, 74, 77, 78, 79
Gremmen, R.J., 76
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 10, 11, 14, 16, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 44, 50, 51, 55, 56, 57, 63, 66, 69, 70, 71, 75, 77, 78, 79
Heer, drs. ing. C. de, 75
Heijmans, N.G.L., 11, 19, 23, 28, 32, 34, 45, 52, 56, 57, 64, 65, 74, 76, 80
Hendriks, C.A., 75
Hoon, mw. A.J.M. de, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 62, 69, 70, 71, 73, 77, 78, 79
Janssen, R.P.M., 76
Kammen, mw. drs. P. van der, 73
Karaaslan, T., 75
Kessel, mw. J.J. van, 74
Kort, Msc. M.V. de, 74
Linden, mw. J.J. van der, 76
Logister, E.H.P., 74
Ludwig, T.W., 76
Maat, C.A. van der, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 66, 67, 68
Manders, drs. W.J., 73
Meeren, C.J.R.F. van der, 73
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 74
Meijer, A.A., 27, 28, 29, 30, 45, 46, 48, 69, 70, 71, 74, 77, 78, 79
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 9, 10, 11, 12, 68, 70, 71, 72, 76, 78, 79, 80
Panhuizen, A., 72
Philippart, M.J.A., 72
Pinxteren, W.F.C. van, 8, 9, 15, 16, 20, 21, 46, 47, 61, 68, 69, 70, 71, 72, 77, 78, 80
Roeles, S.G., 75
Roijackers, mw. H.I., 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 69, 70, 71, 72, 77, 78, 79
Scholder-Penders, mw. G.M., 76
Sjouw, mw. mr. L.M., 74

Smeulders, MA, S.J.A.H., 43, 44, 45, 47, 69, 70, 71, 74, 77, 78, 79
Stoop, drs. J.W.P., 75
Swinkels, H.A.J.M., 67, 68, 74
Thijssen, J.G.M., 73
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 73
Vlasveld, mw. A.I., 17, 47, 49, 69, 70, 71, 76, 77, 78, 80
Voorzitter, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30,
31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59,
60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 76, 77, 78, 79, 80
Vreugdenhil, ing. H.J., 11, 12, 19, 24, 46, 49, 54, 65, 69, 70, 72, 75, 77, 79, 80
Wel, ir. M.C. van der, 59, 60, 64, 65, 76
Zwart, mw. P.S., 72

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bankers, J.P.E.	CDA	Asten
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bie, E.J. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Haaren
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch

Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Sjouw, mw. L.S.	D66	Geldrop
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Stoop, drs. J.W.P.	CDA	Bergen op Zoom
Swinkels, H.A.J.M.	SP	Vught
Thijssen, J.G.M.	CDA	Beers
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vlasveld, mw. A.I.	Partij voor de Dieren	Tilburg
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Weert, M.J.M. van	50PLUS	Helmond
Wel, ir. M.C. van der	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Forum voor Democratie	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 22 november 2019

Agenda

- I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda**
- II. Actualiteit**
- III. Debat op verzoek van de fracties van Lokaal Brabant, Forum voor Democratie, ChristenUnie-SGP, PVV en 50PLUS over de aanleiding en duiding van de huidige politieke situatie in Noord-Brabant nadat twee CDA-gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend bij Provinciale Staten**
- IV. Stemming**
- V. Sluiting**

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 22 november 2019

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning, voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 49 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, Bankers, De Bekker, Van den Berg, De Bie, Boon, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Van Pinxteren, Roeles, mw. Roijackers, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig: Van Weert, Smolders, mw. Bräuner, Rutjens, Van den Oetelaar, Van Wely.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 17.26 uur.

De **voorzitter**: Goed dames en heren. Ik open de vergadering. Ik stel allereerst aan de orde de agenda. Wil iemand de voorgenomen agenda nog van commentaar voorzien, of andere voorstellen doen? Dat is niet het geval. Dan meld ik u dat de moties die tijdens deze vergadering worden ingediend in iBabs zullen verschijnen op de Statendag 22 november, agendapunt 12: ingediende moties. En ik verzoek u wederom bij het verlaten van de zaal dit even bij de bodetafel te melden. Er zal opnieuw het boek rondgaan om de aanwezigheid voor deze vergadering te tekenen. Daar zullen de bodes voor zorgen. We gaan nu gezwind verder.

Actualiteit

Debat op verzoek van de fracties van Lokaal Brabant, Forum voor Democratie, ChristenUnie-SGP, PVV en 50PLUS over de aanleiding en duiding van de huidige politieke situatie in Noord-Brabant nadat twee CDA-gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend bij Provinciale Staten

De **voorzitter**: Mij is door de fracties van Lokaal Brabant, Forum voor Democratie, ChristenUnie-SGP, PVV en 50PLUS gevraagd, en de agendavergadering heeft daarmee ingestemd, om een debat te houden over de aanleiding en de duiding van de huidige politieke situatie in onze provincie nadat twee gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend. De eerste indiener van het verzoek is de heer Van Pinxteren en hij krijgt als eerste in deze termijn het woord. De heer Van Pinxteren heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, voorzitter, dank voor uw inleiding. Dat scheelt mij weer een minuutje in mijn tijd en kan ik korter zijn in mijn stof.

Wij hebben te maken met de situatie die is ontstaan op 9 november in de vroege ochtend. Een aantal fracties in de Staten hebben gevraagd daar een nader duidingsdebat over te voeren met elkaar en vragen

die daarbij nadrukkelijk opkomen zijn de volgende. Welke positie neemt de fractie van het CDA in ten opzichte van het coalitieakkoord en de huidige coalitie? Dat is onduidelijk. Het is een situatie die is ontstaan door het vertrek van de twee gedeputeerden en vraagt om verduidelijking. Wat is de huidige politieke situatie, gezien vanuit het perspectief van de overige Statenfracties en GS? Is het huidige college van GS nog voldoende in staat en gemandateerd om Brabant te vertegenwoordigen, zowel in- als extern? Is het college op dit moment demissionair? Moeten wij als Staten een aantal onderwerpen als controversieel benoemen? Is er nog wel een college van GS dat voldoende steun heeft hier, in Provinciale Staten in Brabant? Is er nog wel voldoende vertrouwen vanuit de Statenfracties in dit college van GS dat het de voorliggende vraagstukken met voldoende oog voor de Brabantse bevolking opgelost krijgt? Vragen die allemaal naar voren komen en waarop een antwoord in dit debat zou moeten komen.

Een aantal van die vragen zal ik proberen te beantwoorden vanuit het perspectief van Lokaal Brabant en daarbij betrek ik het stemgedrag van u allen bij de moties van de Statenvergadering van 8 en 9 november. Voorbeeld 1. Op het landbouwbeleid, dat onderdeel is van het coalitieakkoord, als addendum, zijn een aantal moties ingediend, met name op het gebied van temporisering en aanpassing van de stikstofmaatregelen in de landbouw. De moties 79, 80, 106, 107, 108, 110 en 145 zijn verworpen, ondanks een voorstem van de coalitiefractie CDA en een duidelijke tegenstem van de overige coalitiefracties, inclusief SP als niet-coalitiepartner. Vervolgens komt motie 127, en daarin geeft het CDA aan dat er nog wel voldoende draagvlak is voor het coalitieakkoord. Inclusief addendum?, is dan de vraag. En juist de SP, die bij de andere moties allemaal voor had gestemd, geeft aan dat er van hun zijde geen draagvlak meer is voor het coalitieakkoord. Inclusief of exclusief addendum? De consequentie hiervan is op z'n minst onduidelijk, om het zo maar te noemen. Bij het CDA is het draagvlak voor het landbouwadendum dus weggefallen, is de conclusie die wij trekken. Maar wat betekent dit dan uiteindelijk voor de coalitie? En hoe is dan het stemgedrag van de SP te verklaren, en wat betekent dát?

De volgende moties gingen over een ander onderwerp, namelijk de maximumsnelheidsbeperkende maatregelen op de verschillende wegen in Brabant. De moties 74, 77, 78, 101 en 118 werden door GS ontraden en met een overgrote meerderheid van onze Staten ook verworpen, terwijl de dag daarna D66 landelijk afsprekt dat een maximum van 90 km per uur haalbaar zou moeten zijn en doorgevoerd zou moeten worden op de Nederlandse wegen. De PvdA, een paar dagen later, vindt, landelijk gezien, dat in de omgeving van natuurgebieden een snelheid van 80 km realistisch zou zijn. GroenLinks landelijk vindt op het moment dat meneer Rutte de maatregelen afkondigt...

De **voorzitter**: Mijnheer Van Pinxteren. Wilt u gaan afronden?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): dat deze maatregelen absoluut niet ver genoeg gaan. De vraag die ontstaat is: welk standpunt neemt het college van GS nu in, op dit moment, ten opzichte van deze moties? Ik zal hiermee mijn eerste termijn afronden.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren voor zijn bijdrage. Dan is nu, nadat de eerste indiener het woord heeft gevoerd, de gebruikelijke volgorde aan de orde. Mevrouw Otters van de fractie van de VVD als eerste.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Het was een ongekende begrotingsbehandeling twee weken geleden hier, in deze politieke arena, met helaas een verdrietig einde. De VVD Brabant vindt het bijzonder jammer, maar respecteert de keuze van het vertrek van twee CDA-gedeputeerden. In juni van dit jaar is, na een zorgvuldige formatie en goede onderhandelingen, het bestuursakkoord gesloten met vijf coalitiepartijen. De VVD staat achter de inhoud van dit akkoord, omdat

het de uitdagingen die op Brabant afkomen aanpakt. Zo wordt er fors geïnvesteerd in onze economie en mobiliteit en wordt tegelijkertijd gewerkt aan een veiliger Brabant.

Nederland, en dus ook Brabant, hebben op dit moment te maken met een stikstofcrisis, een crisis die we een halfjaar geleden nog niet hadden kunnen bevroeden. Die crisis moet nu van werkende oplossingen worden voorzien. Dit is onze eerste prioriteit. De VVD Brabant neemt hierin bestuurlijke verantwoordelijkheid. Want Brabant is niet gediend bij een bestuurlijke impasse. We moeten nu niet met onszelf bezig zijn, maar ervoor zorgen dat Brabant niet op slot gaat. Daarom zetten we nu ook eerst alles op alles om, samen met vele anderen, in december met een maatregelenpakket te komen waarmee de problemen aangepakt kunnen worden. Daarna, in het nieuwe jaar, gaan we bekijken hoe we de rest van de bestuursperiode vorm willen geven.

De **voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank voorzitter. De VVD heeft samen met de andere coalitiepartijen uiteraard afspraken gemaakt. Die liggen vast in een coalitieakkoord, daar zit ook nog een bijlage bij, een brief, en ook goede afspraken wat ons betreft rondom het stikstofdossier. Hoe oordeelt de VVD over een van die coalitiepartners die zich niet houdt aan die gemaakte afspraken? Wat is uw oordeel daarover?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Het was een heel mooie motie van u hè, de motie die u had ingediend op 8 en 9 november, motie 127, dus u weet inderdaad ook hoe wij daarin gestemd hebben. Ik vind het jammer, ook na de handreiking die het college gedaan heeft, dat het CDA toen toch een bepaalde keuze heeft gemaakt met hun stemgedrag die avond. Dat is mijn reactie op uw vraag.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, jammer, dat snap ik, maar wat voor soort consequenties verbindt u aan het woord 'jammer'?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Zoals ik net aangaf: op dit moment geen, want wij willen ons focussen op de ontwikkelproblematiek.

De **voorzitter**: Van Hattem, interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ik hoor mevrouw Otters van de VVD zeggen "wij willen doorpakken met maatregelen". Er werd zojuist ook gerefereerd aan een motie waarover is gestemd voordat bekend werd dat de gedeputeerden gingen opstappen. Dus daarna is er eigenlijk een nieuwe politieke werkelijkheid ontstaan. Dus het is de vraag wat de uitslag van die motie nog waard is, als die motie in stemming was gekomen ná het gegeven van het opstappen van de gedeputeerden. Dat zijn allemaal zaken die we vandaag eigenlijk toch helder moeten krijgen. Mijn vraag is aan mevrouw Otters: u zegt "we moeten doorpakken met maatregelen", maar in hoeverre kunt u er nog van op aan dat deze maatregelen ook geschraagd zijn op voldoende politieke steun in deze Staten?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dat zullen we dan gaan zien bij de stemmingen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar over deze maatregelen wordt nu gesproken, ook met het Rijk, er zitten gedeputeerden van ons aan tafel met het IPO, er wordt aan alle kanten overlegd. En u zegt van "ja, dan worden er afspraken gemaakt", en dan zitten we straks met voldongen feiten. Het is net al aangehaald door de heer Van Pinxteren: hoeveel mandaat ligt er wat u betreft nog bij deze afspraken? Kunt u er nog van op aan dat er voldoende steun is om deze afspraken te maken en om tot deze maatregelen te komen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Wat de VVD betreft wel. Wij geven die steun.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, het is toch wel een heel speciale en bijzondere coalitie die u heeft. Een van de coalitiepartners gaat rechtstreeks in tegen het bestuursakkoord en u zegt: ach ja, jammer, kan gebeuren, doen we niet moeilijk over. Straks mag de PvdA dat ook een keer, straks mag D66 dat ook een keer, de VVD mag dat nou ook een keer. Met andere woorden: jongens, deze coalitie neemt ons bestuursakkoord niet zo nauw, want als je een keer tegen wilt zijn, ga gerust je gang! Hoe serieus moeten we deze coalitie, en met name u, als de leidende fractievoorzitter in de coalitie, nog nemen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik kan me voorstellen dat zeker voor u dit een heel bijzondere situatie is, want u viert komend jaar uw vijfde lustrum als Statenlid, en deze situatie heeft zich nog nooit voorgedaan. Dus ik denk dat u daar meer moeite mee heeft dan ik dat heb. Zoals ik al aangaf: wij willen nu door. De datum is al zo vaak genoemd, 13 december: 13 december gaan we met elkaar de discussie aan. En tot die tijd is de Brabander er niet bij gebaat als wij hier gaan zitten muggenziften met elkaar hoe de coalitie er nou uit ziet, want de coalitie ziet eruit zoals die nu zit.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. Het is toch wel heel bijzonder dat u zegt 'we willen door, we willen door', want als je door wilt, moet je dat vooral eensgezind doen en dan moet je op elkaar kunnen rekenen, en dan moet je ook in moeilijke tijden elkaar steunen. Maar u zit in een coalitie, waarvan gezegd wordt: joh, als je een keer buiten wilt spelen en je wilt een keer stout zijn, dat mag bij ons. Onbegrijpelijk mevrouw Otters, dat kunt u toch niet serieus menen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters nog? Nee. Dan was geloof ik de heer Vreugdenhil als eerste.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik snap dat u zegt "er moet gewoon gewerkt worden". Tegelijkertijd heb ik twee weken geleden geïnterpreteerd dat twee gedeputeerden zeggen van "ja, maar ik kan niet meer met de fractie van het CDA daarin werken, dus ik

moet mijn conclusies trekken". U trekt een andere conclusie. Vindt u het voorbarig welke conclusie de twee CDA-gedeputeerden daarin getrokken hebben?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Mijnheer Vreugdenhil. Dat soort vragen moet u aan de vertrekkende CDA-gedeputeerden stellen, of aan het CDA, niet aan mij.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou, voorzitter, u heeft wel het vertrouwen gegeven aan twee gedeputeerden om dat werk te doen, om aan de slag te gaan. En u zegt: ik zie eigenlijk geen reden om niet nog steeds aan de slag te gaan. En toch hebben ze het schip verlaten. Dan mag ik toch wel ook verwachten dat u daar wat van vindt?

De **voorzitter**: U herhaalt uw vraag. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, en dan herhaal ik de woorden die ik al zei, dat ik het bijzonder jammer vind dat dat gebeurd is.

De **voorzitter**: Dan wil ik mevrouw Otters vragen haar betoog te vervolmaken.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u.

Zoals de Brabander van ons gewend is, zal de VVD de komende weken, maanden en jaren keihard blijven knokken voor de belangen van Brabant, want dat is ook verantwoordelijkheid nemen en goed besturen: keuzes maken met in het achterhoofd de belangen van iedere Brabander. En dat is niet weglopen op de momenten dat er keihard gewerkt moet worden aan oplossingen voor de problemen..

Kortom, het bestuursakkoord blijft onze leidraad en omwille van Brabant willen wij dat GS voortvarend het ontwikkelprobleem onverwijld aanpakken.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. De Forum voor Democratie-fractie dan nu. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Voorzitter. Dank u wel. In de tamelijk beperkte tijd dat ik in de Staten zitting heb mogen hebben, heb ik toch al ontelbaar mijn wenkbrauwen gefronst. We leven in warrige tijden, in Nederland, in de provincie Brabant, warrig vooral omdat er eigenlijk onbegrijpelijke keuzes worden gemaakt. Zo worden enerzijds kleine agrarische MKB-bedrijven hard aangepakt om hun uitstoot van gassen die vrijkomen bij een normale bedrijfsvoering, terwijl anderzijds evident vervuilende grote bedrijven jaren achtereen zonder natuurvergunning op veel grotere schaal dezelfde gassen kunnen uitstoten. Allemaal het gevolg van de Natura 2000-gebieden, die voor ons, het Brabantse publiek, een bijzondere meerwaarde zouden moeten hebben en moeten bijdragen aan de kwaliteit van leven, terwijl voor velen niks minder is gebleken. Voor velen is het minder genieten, nu ze lang moeten wachten op ongeveer de meest elementaire levensbehoefte die er is: een woning, omdat juist als gevolg van die natuurgebieden de broodnodige bouwprojecten zijn uitgesteld. Saillant detail: voor zover wij kunnen overzien heeft de bouw van windturbines nog geen vertragingen opgelopen, maar dat terzijde.

Ook in staatsrechtelijk oogpunt is er sprake van verwarring. De provincie Noord-Brabant kenmerkt zich niet bepaald door wisseling of flexibiliteit van coalities. Nee, eerder kennen wij een cultuur van rigide en

dichtgetimmerde bestuursakkoorden, waarin door een overdaad van compromissen geen enkele visie meer is te bekennen. Zo ook het huidige bestuursakkoord, althans wat daar nog van over is.

En zo kom ik op de verwarring die hier in de Statenzaal is ontstaan. Geheel tegen de Brabantse traditie heeft zich veertien dagen geleden een opvallend voorval voorgedaan: twee CDA-gedeputeerden hebben de zetel, waarvoor door het CDA in de coalitieonderhandelingen een hoge prijs was betaald, weer ingeleverd. Kennelijk was de steun van hun eigen fractie zodanig beperkt dat zij geen andere keuze hadden. Maar dat is niet alles. Men zou verwachten dat daarmee de coalitie ten einde is gekomen en dat de weg is vrijgemaakt voor de vorming van een nieuw college, dat meer recht zou doen aan de verkiezingsuitslag. Uit staatsrechtelijk oogpunt is dat evident, omdat nu, op dit moment, onduidelijk is wat het mandaat van het college is en bovendien heeft de kiezer gewoon recht op duidelijkheid. Maar, voorzitter, die vlieger gaat niet op, want schimmigheid is ook een politieke traditie en de CDA-fractie lijkt hierin uit te blinken. De actuele status van de coalitie is omgeven door een dikke laag mist, de CDA-gedeputeerden hebben hun zetel ingeleverd, maar het CDA staat achter de begroting en maakt nog steeds deel uit van de coalitie..., of niet? Voorzitter. Mijn verwarring zit in het volgende. Wat kan de reden zijn van de huidige situatie? Met het ontslag van de gedeputeerden heeft het CDA immers zijn invloed in het college verloren. Waarom zou het CDA het college dan nog in de lucht houden, in de wetenschap dat binnen het CDA zelf, en in haar achterban al helemaal, geen draagvlak meer is. Voorzitter. Elke rationaliteit aan deze situatie ontbreekt. Ik moet terugdenken aan de woorden van mevrouw De Hoon in de Statenvergadering van 14 juni, waarin zij letterlijk zegt: "Als je niet meedoet, dan kun je ook nooit winnen. Dat geldt in de sport en even goed in de politiek." En even later zegt zij: "Door mee te doen kan je zaken echt veranderen, meters maken, kansen creëren, resultaten boeken, want daarvoor zit je in de politiek." Kijk ik terug op de mededeling, dan is duidelijk dat van dit voornemen weinig terecht is gekomen. Het CDA heeft met de voortzetting van het beleid van de voorgaande coalitie en het terugtreden van de gedeputeerden, die toch al een lichte portefeuille hadden, niet veel kunnen bereiken. Goed, voorzitter. In dergelijke gevallen keert men normaal gesproken terug naar gezond verstand. Zo leer ik mijn kinderen, als een poging van ze mislukt, om te zeggen: jammer dan, experiment mislukt, afsluiten, wonden likken, opstaan en weer doorgaan. Een mislukking is geen schande, zolang je er maar van leert en er zeker niet in blijft hangen. Maar juist daar wringt mijns inziens de schoen, want van enige afsluiting is geen sprake, althans niet merkbaar, want het CDA weigert afstand te doen van de coalitie en blijft daarmee hangen in zijn eigen mislukking, die inmiddels de vormen van een lijdensweg begint aan te nemen. Voorzitter. Het zou het CDA sieren zich onomwonden uit te spreken over de vraag "zit het CDA in de coalitie, of zit het CDA niet in de coalitie?" Er is geen ruimte meer voor nuance. Dit is het moment. Ik leer mijn kinderen: je bent ook niet een beetje zwanger. Het antwoord is een simpel ja of nee. De bal ligt bij mevrouw De Hoon. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Bie voor zijn bijdrage. Dan nu mevrouw De Hoon van het CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voorzitter. Op verzoek van een aantal fracties houden wij vandaag hier een duidingsdebat. Wij kunnen ons die behoefte goed voorstellen, want de twee lege stoelen rechts van mij maken duidelijk dat er sinds de vorige Statendag toch echt wel iets is veranderd in deze Statenzaal. En dat die situatie vragen oproept: voor zover mogelijk beantwoord ik die graag. Wel geef ik u mee dat dit duidingsdebat voor ons toch echt wel te vroeg komt, want 13 december hebben we het hier over de inhoud en dat is de dag dat wij hier de balans opmaken en dan praten we in dit huis verder over het stikstofbeleid, en onze inzet daarbij is breed bekend.

Tijdens het debat over de provinciebegroting...

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u voorzitter. Nou hoor ik mevrouw De Hoon van het CDA zeggen "dit komt te vroeg, want 13 december praten wij over het stikstofbeleid". We zitten nu met een situatie die enerzijds beleidsmatig is, maar anderzijds hebben we ook gewoon te maken met een coalitie waar een breuk in is, waar gedeputeerden, úw gedeputeerden, van hebben gezegd "we kunnen hier niet op een geloofwaardige manier mee verder". Hoe moet ik dit dan zien als te vroeg? Er moet op een gegeven moment toch duidelijkheid komen over hoe het openbaar bestuur vanuit het algemeen belang voor Brabant, hier verder gaat? Er kan toch niet alleen maar naar het dossier van het stikstofbeleid gekeken worden vanuit het fractiebelang van het CDA? Vanuit het algemeen belang moet er toch duidelijkheid komen hoe het met de coalitie is, wie Brabant nu eigenlijk bestuurt en wie niet?

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik begrijp uw vraag heel goed, maar hier zit gewoon een heel degelijk college, dat destijds bij ons al met een voldoende aan de gang is gegaan en in onze ogen is het prima rechtvaardig om daar de komende maand met elkaar de inhoud te bedenken. Onze inzet is daarbij heel helder, dus wij wachten dat rustig af.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dus ik moet concluderen dat mevrouw De Hoon van het CDA nu zegt dat de CDA-fractie nog steeds dit coalitieakkoord volledig steunt, dit college nog volledig steunt en volledig achter het beleid in al haar facetten staat op dit moment?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Op het moment dat het bestuursakkoord getekend was – en dat is voor niemand in deze zaal vreemd –, was er één paragraaf die ons pijn deed, en dat hebben we ook gezegd. Voor de rest is het een prima coalitieakkoord waar wij ten volle achter staan, en daar waren we ook goed mee onderweg.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, toch wel bijzonder. Het CDA geeft aan dat ze pas 13 december de balans opmaken, maar ik kan me niet voorstellen dat het CDA geen idee heeft wat ze gaan doen als de uitslag van 13 december ze niet bevalt. Dus mijn vraag aan het CDA is: wat gaat u doen als de uitslag niet bevalt?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij hebben als partij onze debatten gevoerd. We hebben er drie gehad op een rij. Vandaag wilden we niet het vierde landbouwdebat doen voordat we alle informatie hebben. Onze inzet is helder, en 'als dan' helpt niet.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, nogmaals, ik kan me niet voorstellen dat het CDA niet nagedacht heeft over een eventueel gevolg van wat er uit zou kunnen komen. Ik hou hier geen landbouwdebat, ik vraag het CDA: wat doet het CDA als zij niet hun zin krijgen?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dat is totaal niet relevant vandaag, want dan ligt er pas de inhoud, dan hebben we pas alles bij elkaar en dan zitten we hier toch in een zaal vol met mensen die die inhoud beoordelen.

De **voorzitter**: Mijnheer Altundal, interruptie.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter. Inmiddels begin ik de draad echt kwijt te raken met het CDA. Als coalitiepartij hebt u de mogelijkheid gehad om zonder het college, het bestuursakkoord en uw coalitiepartijen in problemen te brengen, gewoon te zeggen: op dit onderdeel, dat u 'klein' noemt, denk ik, wijk ik af van mijn standpunt. Maar u hebt ingestemd met de eisen. Ging het u erom om uw eigen gedeputeerden naar huis te sturen, of ging het u echt om een principiële punt, waarvan u zegt: met dit college kunnen we niet verder?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, dit verbaast me toch ten stelligste. Ik heb zelden, in al die jaren dat ik aan politiek doe, meegemaakt dat er zo'n crisis aan de gang is als nu, op dit moment, in het land en in Europa en de hele wereld. Dus als u wilt doen alsof dit een klein paragraafje is..., sterker nog: in het hele bestuursakkoord werd nog niet gesproken over een paragraaf stikstof. Dus waar hebben we het hier over?

De **voorzitter**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter. In het bestuursakkoord heeft het CDA zich gecommitteerd aan voortzetting van het veestapelbeleid, dat is duidelijk, maar u had ook de ruimte, en volgens mij ging de gedeputeerde heel ver om u te overtuigen om te wachten tot 13 december, maar u hebt er expliciet voor gekozen om hard in te zetten en uw eigen gedeputeerden naar huis te sturen. En nog steeds zegt u: ik blijf dit college steunen. Ging het u dan om uw eigen mensen?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Mijnheer Altundal, wij hebben niemand naar huis gestuurd. Dat is één. Twee: wij hebben ook niet gebroken, wij hebben een laatste appel gedaan, en dat is in een motie beschreven die voorlag.

De **voorzitter**: Oké. Ik dacht dat de heer De Bie net eerder bij de interruptiemicrofoon was. O, het maakt niet zoveel uit. Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw De Hoon zeggen dat zij tot 13 december dit college steunt. Dat hoor ik haar zeggen. Betekent dat ook dat alle besluiten en alle zaken die afgesproken worden, in- en extern, door dit college dan ook ondersteund worden door mevrouw De Hoon en haar fractie?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Daar hebben we alle vertrouwen in.

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ook als dit betreft onderdelen van het stikstofdebat?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij gaan als Provinciale Staten op 13 december een besluit nemen over dit dossier. Dan ligt alles voor. In de tussentijd zullen er ongetwijfeld heel veel gesprekken plaatsvinden, en die worden dan besloten.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ik hoor u net zeggen dat in het hele bestuursakkoord het woord 'stikstof' niet voorkomt, of geen stikstofparagraaf, maar we hebben natuurlijk nog het befaamde inlegvelletje dat op 7 juni als addendum aan het bestuursakkoord is toegevoegd, en daarin wordt wel degelijk gesproken over de maatregelen ten aanzien van stikstofdepositie. Dus mijn vraag aan het CDA is: staan jullie ook nog achter dat zogenaamde addendum van 7 juni 2019?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, zeker, maar niemand kon toch bevroeden... We hadden de uitspraak van de Raad van State terwijl we onderhandelden, het rapport van Remkes, en er komen er nog heel veel aan. dus de wereld staat in brand en wij gaan het hier alleen maar hebben over dat wat we ooit hebben afgesproken en wat we ooit hebben opgeschreven.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dan doet mevrouw De Hoon van het CDA de geschiedschrijving en de ontwikkeling toch een beetje geweld aan, want we hebben hier op 7 juni 2019 gezamenlijk gestaan om te strijden tegen het verschrikkelijke Veehouderijbesluit. Dat lag er toen al. Dat Veehouderijbesluit is integraal onderdeel uit gaan maken van het coalitieakkoord. Daar heeft u als CDA mee ingestemd. Daarmee heeft u ook de boeren een hak gezet, en dat is ook de reden dat er nu een hoop commotie is.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van Hattem** (PVV): U kunt toch niet zeggen: er zijn nou een hoop ontwikkelingen en dat hadden we niet kunnen zien aankomen? Dit zat er al twee jaar aan te komen en u bent er met open ogen ingestapt, om maar aan het college deel te kunnen nemen. Hoe kunt u dit dan volhouden?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, ik snap dat het heel erg leuk is om dit te blijven herhalen, maar volgens mij was onze mening bij het bestuursakkoord heel helder en heel kritisch, en weet u allemaal waar wij het meeste last van hadden. Maar ja, voor de rest was het een prima bestuursakkoord en zijn we echt met elkaar goed aan de slag gegaan. Het is heel jammer dat dit nu zo ontzettend op ons afkomt, en we moeten met z'n allen een oplossing gaan maken.

De **voorzitter**: Oké. Volgens mij was mevrouw Vlasveld nu als eerste.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Wij hebben tijdens het aantreden van het college als Provinciale Staten ons vertrouwen gegeven in de gedeputeerden zoals die toen zijn voorgesteld. Ik vraag me af: heeft het CDA zelf nog vertrouwen gehad in hun eigen gedeputeerden?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Laat ik er dit over zeggen: wij vinden het ook heel erg jammer dat ze deze keuze hebben gemaakt. Wij hebben er alle begrip en respect voor en verder ga ik daar nu geen oordeel over geven. Maar we zijn toen in alle vertrouwen samen van start gegaan, ja.

De **voorzitter**: Dan Everling en De Bie. Eerst Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, 'van start gegaan', maar niet in volle vertrouwen uit elkaar gegaan, begrijp ik hieruit. Maar dat was niet mijn vraag. Toen op 29 mei de uitspraak van de Raad van State kwam, waren jullie nog in onderhandeling, misschien al wel een heel eind, maar had u toen, op dat moment, geen enkel idee van: nou, misschien kan dat nog best wel eens een dingetje worden?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Net zomin als dat u dat kon waarschijnlijk. We hebben hier een grote crisis in het land, waar iedereen het over heeft. De coalitie landelijk heeft het net zo moeilijk als wij het hier met z'n allen hebben. Ga nou niet doen alsof u van niks weet!

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, echt verbazingwekkend dit. Het stikstofdossier in Brabant is echt ontzettend oud. In 2017 hebben we maatregelen genomen, in 2018 hebben we erover gesproken, in 2019 hebben we erover gesproken, ex-gedeputeerde Van den Hout heeft nota bene gewaarschuwd dat dit een enorm ding gaat worden, op 29 mei ligt er een uitspraak van de Raad van State met enorme gevolgen en het CDA had geen idee wat voor gevolgen dit zou hebben nu? Echt verbaasd, zeer verbaasd!

De **voorzitter**: Goed.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, neem mij dan asjeblieft eens even mee in welke gevolgen u had kunnen overzien op het moment dat die uitspraak er was.

De **voorzitter**: U mag een vraag beantwoorden.

De heer **Everling** (SP): Dat was niet zo heel erg ingewikkeld. Ik bedoel: als de Raad van State concludeert dat de PAS niet houdbaar is, dat er geen gebruik van gemaakt kan worden, dat er geen vergunningen verleend kunnen worden, lijkt het me op dat moment glashelder wat er aan de hand is!

De **voorzitter**: Oké. De Bie en dan Boon.

De heer **De Bie** (FvD): Ik hoor mevrouw De Hoon zeggen dat de provincie in brand staat, of misschien wel dat de wereld in brand staat. Wij geloven dat stikstof met name een Nederlands probleem is, gemaakt is, en niet zozeer in de rest van de wereld. Maar goed, ik constateer ook dat eigenlijk de coalitie in brand staat. Mevrouw De Hoon doet er wel heel luchtig en laconiek over, maar er is toch een heel bijzondere situatie ontstaan. Ik wil mevrouw De Hoon vragen: wat is er volgens u veranderd, behalve dan dat er twee gedeputeerden zijn opgestapt? Wat is er in politiek opzicht veranderd?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Er is ten opzichte van twee weken geleden nog niet zoveel veranderd, anders dan dat wij onze inzet hebben neergelegd, net zo goed als alle partijen dat hebben gedaan, en dat we daar een oordeel over gaan vellen in december.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil even terug naar het befaamde inlegvelletje, want het CDA, of u, staat daar nog volledig achter. Maar in 2017 zeiden de PVV en het CDA samen: er moet mét de boeren worden gesproken, niet óver de boeren worden gesproken. Bij het coalitieakkoord is dat herhaald. Bij de vele protesten is één van de grootste redenen waarom de boeren nu zo boos zijn, dat er continu óver hen wordt gesproken en niet mét hen wordt gesproken. Over het inlegvelletje is niet met de boeren gesproken. Waarom zegt u niet – en u hebt twee weken geleden een belangrijke stap gemaakt –: dat inlegvelletje verscheuren we, we gaan eerst weer het gesprek met de boeren aan, in plaats van ze in een hoek te zetten en ze weer voor alles uit te maken? Waarom gaan we niet samen die route?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Maar dat is precies wat hier aan de hand is, mijnheer Boon. Wij praten mét de sector, en dat doet het college ook. Die toezegging is gedaan, er is gezegd “we gaan met de partners samen, met dat plan, naar de minister”. Die hele omslag is gemaakt, omdat wij hier met z’n allen zitten.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, u zegt dat die omslag gemaakt is, maar het velletje bestaat nog steeds en u hecht er nog steeds waarde aan. Dan moet u ook boter bij de vis doen en nu zeggen: luister, dat velletje verscheuren we, we gaan met een schone lei beginnen, we gaan nu de boeren eens voor het eerst serieus nemen en we gaan ze als een serieuze gesprekspartner benaderen. Waarom doen we dat niet?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): U doet nu precies hetzelfde. U blijft het ook hebben over datums in het verleden, terwijl de oplossing in de toekomst ligt.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Even over de coalitie, mevrouw De Hoon. Uw gedeputeerden zijn opgestapt en ik neem aan dat u daarna in gesprek bent gegaan met de fractievoorzitters van de andere coalitiepartijen. En daar heeft u gezegd: joh, wij blijven lekker in de coalitie tot 13 december en na 13 december kijken we of we jullie nog leuk vinden en of jullie naar ons idee de goede dingen hebben gedaan, en dan gaan we weer gedeputeerden leveren. Wat was de reactie van de andere partijen op dat voorstel van u?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dan weet u meer dan ik, want dat gesprek heb ik niet gehad.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Hebt u überhaupt wel een gesprek gehad? U heeft toch afspraken gemaakt met de andere coalitiepartijen over uw positie, neem ik aan, en wat u gaat doen na 13 december? Ik kan me niet voorstellen dat u mevrouw Otters, meneer Smeulders of meneer Meijer niet gesproken hebt en duidelijkheid hebt geschapen onder elkaar wat u gaat doen.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): U weet hoe het werkt, wij praten met iedereen en dat is ook niet het probleem. Maar dit is weer een 'als dan'-vraag en wij zijn niet bezig met verdere invulling.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik heb eigenlijk de situatie zó ingeschat, dat het college het vertrouwen in de fractie opgezegd heeft. Want er zijn drie momenten geweest: eerst de eerste deadline, toen de tweede deadline en toen uw stemgedrag. En uiteindelijk heeft het college gezegd: dit pikken wij niet en wij trekken de ultieme consequentie als gedeputeerden. Hoe is het bij u binnengekomen dat daarmee eigenlijk het vertrouwen in de fractie, ook in de stabiliteit van de coalitie, ter discussie gesteld wordt?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Onze gedeputeerden hebben daar hun eigen afweging gemaakt en dat gaat je als fractievoorzitter echt niet in de kouwe kleren zitten, net zo min als dat mijn fractiegenoten daar heel blij van werden. Helemaal niet, integendeel. Wij betreuren dat ten zeerste, maar wij hebben wel voor ons een standpunt bepaald en daarop gehandeld, en dat is het werk dat wij hier doen, toch?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, dat is het emotionele, en dat begrijp ik, maar eigenlijk is het signaal vanuit het college: wij hebben gewoon geen vertrouwen meer in de CDA-fractie. Dat is eigenlijk gezegd en daarmee hebben uw gedeputeerden de ultieme consequentie daarvan genomen.

Dat moet toch iets doen, ook met uw fractie, zeker als je toch nog een aantal weken met elkaar verder moet gaan, plannen moet gaan uitwerken, aan tafel moet gaan zitten? Dat kan toch nooit goed voelen?

De **voorzitter**: Ja, mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): De gedeputeerden hebben hun eigen afweging gemaakt. Die kun je ook teruglezen. Die hebben daar een prima verklaring bij gegeven en verder staat dat los van ons.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ik vraag me toch af: is het CDA op dit moment überhaupt nog een coalitiepartij en waar moeten we dat dan nog aan afmeten? Een beetje in strijd met de geest van het dualisme worden hier coalitieoverleggen gehouden. Neemt het CDA bijvoorbeeld nog deel aan die coalitieoverleggen? En een ander punt is: hoe kijkt het college aan tegen de positie die de twee opgestapte gedeputeerden hebben ingenomen? Want die hebben gezegd: ja, wij kunnen niet meer geloofwaardig functioneren. Kan dit college – en ik weet niet of u daar overleg over heeft – nog..., hebben zij nog geloof in u als CDA-fractie, als deel van hun coalitie, waar zij op geschraagd zijn.

De **voorzitter**: Oké. De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik begrijp uw vraag. Dat is een heel legitieme. Ja, er is een coalitie, er zijn vijf fracties die achter een bestuursakkoord staan, dat wordt op dit moment uitgevoerd door inderdaad een GS zonder CDA-gedeputeerden, maar daar hebben wij alle vertrouwen in vooralsnog. En vragen vanuit GS, die moet ik hier niet beantwoorden.

De **voorzitter**: Van Hattem ten tweeden male.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dan hebben we eigenlijk toch wel een soort van bijzondere situatie. Want u legt nu eigenlijk een claim bij het college neer, van: let wel, 13 december gaan wij ons oordeel vellen. U hebt niet de bestuurlijke moed om te zeggen: wij kunnen niet achter dit beleid staan, wij zeggen nu dat we er als coalitiepartij uit stappen. Maar het blijft in een soort vage scheiding van tafel en bed hangen. Kan daar niet gewoon meer duidelijkheid over komen, van waar de CDA-fractie nou staat? Bent u nou, gewoon heel simpel, ja of nee een coalitiepartij?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Hij blijft zich herhalen. Het beleid is helemaal niet helder. Ik weet niet wat u hebt gezien, maar ik heb nog geen beleid gezien op dit stuk en daarnaast heeft het bestuursakkoord van ons een dikke voldoende. Dus ik weet echt niet wat u wilt horen van ons, maar er is niet zo heel veel aan de hand.

De **voorzitter**: Goed. Van Pinxteren, en dan gaan we mevrouw De Hoon vragen haar betoog af te ronden. Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, mijnheer de voorzitter. Mevrouw De Hoon doet het wel heel makkelijk af op deze manier. Aan de ene kant – en ik heb het er helemaal op nagekeken – neemt ze middels een stemgedrag afstand, duidelijk afstand, van het inlegvelletje bij het coalitieakkoord. Zij

verwerpt, samen met haar fractie, dat inlegvelletje. Aan de andere kant zegt ze hier nu in de vergadering: het inlegvelletje is nog steeds van kracht. Bent u nu bezig met de buitenwereld voor de gek te houden, of wat bent u van plan?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij zijn bezig, met alle partijen, om te komen tot een richting waar Brabant heen kan als het gaat over stikstof, ons beleid en onze invulling. U heeft allen ontzettend veel moeite met het gesloten denken, zoals u het altijd pretendeert. Nou gaat het een keertje in de open – vanmorgen in de krant lees ik nog dat dat landelijk prima kan, dat coalitiegenoten prima kunnen gaan voor een vrouwenquotum, en hier doet u net zo hard mee aan het vasthouden ervan.

De **voorzitter**: Oké. Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dus u zegt: dit is dualisme?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Welkom.

De **voorzitter**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter. Ik probeer de redenering van mevrouw De Hoon te begrijpen. U hebt in twee vergaderingen vijf eisen gesteld, u hebt zelfs een ultimatum gesteld in de laatste vergadering. U hebt naar het college uw vertrouwen min of meer opgezegd, waarbij u op antwoord van de gedeputeerde zelfs de moties van een oppositiepartij hebt gesteund. Vervolgens trekken twee gedeputeerden de conclusie dat de fractie geen steun heeft in de uitvoering van een bestuursakkoord met een heel belangrijke paragraaf en u doet nu net of u heel onschuldig of naïef bent en niet doorhebt wat er gebeurd is. Bent u in staat te begrijpen dat dat hele proces eigenlijk de hele vertrouwensbasis met uw mede-coalitiepartijen ook heeft geschaad?

De **voorzitter**: De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Uw vraag is een heel legitieme en ik snap hem ook. Dat is een proces waar we met z'n allen aan moeten werken. Maar net wat ik net zeg: het is een heel duaal systeem. Wij als fractie hebben onze mening te geven, het is een ontzettend groot probleem, een vraagstuk dat op ons afkomt, en daar zijn wij nu mee bezig.

De **voorzitter**: Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ik begrijp uw antwoord ook, maar nu ga ik het nog op een andere manier vragen. U hebt naar uw achterban, naar de Brabanders toe, een heel hard spel gespeeld, een fel spel in het belang van uw achterban. Uiteindelijk hebt u zich daarbij neergelegd en stel nu dat er de 13de een antwoord komt dat u geruststelt, gaat u dan vervolgens net doen of er niks aan de hand is met twee nieuwe gedeputeerden en ja, de rest van het bestuursakkoord kunnen we uitvoeren, helaas hebben we dit verloren de 13de, dus er is niks aan de hand? Hoe gaat u dit vertellen aan uw achterban, aan de Brabanders, wat u gedaan hebt?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij staan voor onze zaak. Wij zijn als CDA niet bezig met poppetjes en pluche, en zo ken ik mijn coalitiepartners ook niet. Wij gaan oordelen op inhoud en wat er dan aan de hand is, en daar gaan we over in gesprek met elkaar.

De **voorzitter**: Boon tot slot in deze ronde.

De heer **Boon** (PVV): Ja, het CDA zegt dat ze geen rekening houden met het pluche. Dat hebben jullie wel gedaan, want daardoor is de hele crisis ontstaan: waren jullie eerst tegen, zijn jullie teruggefloten door de boeren en daarna hebben jullie wel kleur bekend en zijn jullie wel voor je eigen mening opgekomen. Dus jullie hebben wel altijd met pluche rekening gehouden, maar alla, jullie hebben nu iets van een ruggengraat ontdekt. Laten we hopen dat het zo blijft. Maar de vraag is, en u hebt het al meerdere keren gezegd: ik ben mezelf aan het herhalen, en nu kunt u gewoon duidelijkheid geven aan iedereen. 13 december, ja? Uw vijf eisen: als ze niet worden ingewilligd, wat gaat u doen? Als ze wel worden ingewilligd, komen er twee nieuwe poppetjes en is het dan weer opgelost? We gaan elkaar niet meer herhalen, geef nu gewoon duidelijk aan voor iedereen wat u gaat doen op 13 december.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Mijnheer Boon. Dit gaat over inhoud, dit gaat over de zaak en dit gaat over Brabant besturen. Daar denken wij niet lichtzinnig over. Wij beoordelen op basis van inhoud en niet op alle andere aannames die hier blijkbaar bij anderen wel spelen.

De **voorzitter**: Goed. We gaan nu rondjes draaien, en dat doet ook de kok in de pan in de keuken! Ik krijg dringende signalen dat hij op ons wacht, dus ik stel voor: mijnheer Van Hattem nog één interruptie, dan mevrouw De Hoon echt afronden, en dan gaan we de dinerpauze in. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Ik kan er met mijn verstand niet bij dat mevrouw De Hoon net zegt van "ja, we doen het in het belang van Brabant, niet lichtzinnig", et cetera. Juist in het belang van Brabant kun je zoiets belangrijks niet boven de markt laten hangen, niet zeggen van: wekenlang gaan wij hier nog een beetje in een soort van limbo rondhangen, het kan alle kanten nog opgaan. Het moet gewoon duidelijk zijn wie namens de Brabanders deze provincie bestuurt en of het CDA onderdeel is van die coalitie die Brabant bestuurt, of niet. Daar moet gewoon vandaag een helder antwoord op komen. Bent u nu wel of geen coalitiepartij?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Voorzitter. Dit wordt toch wel een herhaling van zetten, hoor. We hebben hier nog steeds gewoon een stikstofcrisis. Ik heb nog niemand gehoord over een landelijke cultuurcrisis. Dit gaat ergens over en dit hoeft niet vandaag opgelost te worden. Hier zit een prima college, dat voortvarend aan het werk is en wij oordelen op inhoud. That's it.

De **voorzitter**: Goed. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dus u zegt eigenlijk: wij zijn een coalitiepartij – dat zegt u daarmee eigenlijk –, alleen, we hebben wel een setje echtscheidingspapieren klaarliggen die alleen nog maar getekend hoeven te worden op 13 december en dan kunnen we er zo uitstappen; die blijven dan zo’n beetje als een claim boven de markt hangen. Is dit nog een goed huwelijk tussen de partijen VVD, D66, GroenLinks, PvdA en het CDA?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Vandaag? Ja.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon. U was aan het afronden, of was u...

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik was net begonnen, voorzitter!

De **voorzitter**: Oké, die indruk wekt u niet! Dan geef ik u graag nog een minuut of wat.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, nog wel een paar woorden.

Maar het bracht onze gedeputeerden wel in een tweestrijd tussen enerzijds de huidige positie van de fractie en anderzijds de afspraken uit het coalitieakkoord. Hierom hebben zij na afloop van de Statenvergadering hun conclusies getrokken en hun ontslag ingediend, een besluit dat wij respecteren, maar wel ten zeerste betreuren.

Maar, voorzitter: Brabant moet verder. De gedeputeerde mobiliteit en financiën verwoordde het treffend in het persbericht dat de provincie op 9 november uitdeed: “De politiek moet nu niet met zichzelf bezig zijn, maar met het oplossen van een impasse die heel Brabant treft”. Daar sluit ik mij bij aan. Voorwaar de reden dat het CDA vooralsnog, zonder gedeputeerden, steun blijft geven aan deze coalitie en aan de uitvoering van het bestuursakkoord. Wij wachten af waar de minister en het college mee komen, willen in de tussentijd een broedende kip niet storen, en maken vervolgens op 13 december de afweging.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, dan graag voor alle duidelijkheid. Want, mevrouw De Hoon, u was nu inderdaad duidelijk. U blijft steun geven aan een coalitie die het landbouwbeleid, zoals vastgesteld in 2017, gaat uitvoeren. Aan zo’n coalitie blijft u steun geven en ik vraag u dat dan ook eerlijk en open en transparant – waar u het zo vaak over heeft – naar uw achterban te communiceren: wij houden het college, dat het beleid van 2017 wil uitvoeren, in het zadel en we hebben niet het lef er een streep onder te zetten.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Mijnheer Heijmans. Het is ons heel helder dat u daar ook heel graag aan mee wilt helpen. Het is allemaal prima dat u dat wilt. Wij wachten in de tussentijd rustig af, want wij weten dat dit college druk bezig is met alles te herzien wat met dit dossier te maken heeft.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dan hebben we dus meteen een noviteit te pakken, zoals dat dan zo mooi heet. Alles wordt herzien en het CDA is daar blijkbaar van op de hoogte. Er is dus overleg

geweest. Nou, we hebben vanavond een interessant debat te pakken. Ik hoor dan toch wel graag van zowel de coalitiepartij CDA, die zij dus volgens haar eigen woorden is, als zo meteen van het college, welke heroverwegingen er worden gemaakt en hoe wij daar als Staten van op de hoogte kunnen komen, want ik vind dit toch wel een bijzondere ontwikkeling.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Mijnheer Van Hattem, u was daarbij. U was bij alle drie de debatten. U heeft de gedeputeerde horen vertellen dat ze aan het overleggen zijn, dat er landelijk beleid is, dat het IPO beleid had en weer deels niet en dat ze opnieuw overleggen. Dus u was overal bij.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik ben er altijd bij! Maar het punt is nu juist: wij hebben hier al die tijd gehoord, u zat het net nog te verkondigen, van "alles blijft overeind staan, we staan overal nog achter, allemaal niks aan de hand en hier gaan we mee door", en nu horen we in één keer van "ja, maar wacht even, ze zijn met een aantal nieuwe dingen bezig", en dat maakt het toch interessant. Bovendien laat u op basis van die nieuwe ontwikkelingen die datum van 13 december als een Zwaard van Damocles boven deze coalitie hangen. Dus wat gaat het CDA doen? Gaat u deze coalitie uit haar lijden verlossen en meteen de steun opzeggen en duidelijk maken, naar onze Brabantse boeren vooral, dat er geen sprake kan zijn van echt nog verstrekkender maatregelen en dat de maatregelen die er nu liggen een keer van tafel af gaan, of blijft u maar een beetje in die zweem van onduidelijkheid hangen en ook nog in één keer hier nieuwe afspraken op de markt gooien? Wat moeten die afspraken zijn? Waarom weet u ervan en waarom weten wij er niet van?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Onze inzet is heel helder. En vandaag hebben we een duidingsdebat, geen stikstofdebat; dat doen wij 13 december.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter. Ik moet wederom excuses aanbieden. Ik vind het een briljante tactiek die u toegepast heeft. U bent gewoon blijven zitten en u heeft het hele college om gekregen en alles wordt heroverwogen. Maar kunt u ons dan ook een klein tipje van de sluier geven? Wat gaat er allemaal veranderen en wat geeft u dat gevoel dat u hier gewoon met enthousiasme, met trots staat, dat u zegt van: 13 december gaat er een besluit komen, dan kunnen wij als CDA-fractie echt met een rechte rug staan en halen wij al onze eisen binnen? Ik ben er zo benieuwd naar!

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dat gaan wij met z'n allen beoordelen dan. We gaan het met z'n allen zien. We gaan eerst Sinterklaas uitwaaien en dan doen we dit.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, interessant dit, inderdaad 'alles heroverwogen'. Het is eigenlijk bijna niet eens een vraag aan het CDA, maar aan de andere coalitiepartijen, en in het bijzonder ook aan GS. Ik wil dadelijk van GS eigenlijk heel erg graag horen of het inderdaad klopt dat alles heroverwogen wordt en of – en misschien kunnen de andere coalitiepartijen daar dadelijk ook iets over zeggen – de andere partijen dat ook zo zien.

De **voorzitter**: Oké. Moet het nog, mijnheer Van Hattem? Ja, het is een belangrijk debat, één zin nog.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, misschien voor alle scherpste. 'Heroverwogen', betekent dat ook 'heronderhandeld'? Daar wil ik nog wel duidelijkheid over.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik ben bij geen heronderhandeling geweest.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. In hoeverre is mevrouw De Hoon als fractievoorzitter van de coalitiepartij CDA op de hoogte van hetgeen wat er nu aan heroverwegingen besproken wordt door het college?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Alle informatie die ik heb, die heeft u ook. Het is gedeeld tijdens de begrotingsbehandeling en bij de twee lange, grote debatten daarvóór, en alles wordt nu meegenomen. Ik weet niet wat er vanuit het ministerie gaat komen, ik weet ook niet wat er vanuit het IPO gaat komen. Dus dat zullen wij met z'n allen tegelijk gaan horen.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank mevrouw De Hoon dan voor haar bijdrage. Dan schors ik nu de vergadering tot zeven uur voor de dinerpauze.

Schorsing (18.18 – 19.05 uur).

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik heropen de vergadering. Het woord is aan de SP bij monde van de heer Everling. Mag ik stilte in de zaal!

De heer **Everling** (SP): Ik wacht heel even tot het wat rustiger is.

Ja, goed, voorzitter. Wat duiden we nu eigenlijk vandaag? Volgens de SP komt het eigenlijk neer op één vraag: wat is de positie van het CDA? Om even helder te hebben wat de feitelijke situatie nu is: er zijn in de vorige vergadering twee CDA-gedeputeerden opgestapt, opgestapt omdat zij in een spagaat zaten. Enerzijds voelden zij een loyaliteit naar de coalitie en het coalitieakkoord, inclusief de maatregelen rondom stikstof, en anderzijds een CDA-fractie die daar lijnrecht tegenover staat. Voor de twee gedeputeerden een persoonlijk drama, een drama nota bene veroorzaakt door het gezwalk en gedraai van de CDA-fractie. Datzelfde gezwalk kwam naar voren in het stemgedrag na de begrotingsbehandeling twee weken terug. Enerzijds geven ze het bestuursakkoord een dikke voldoende, maar tegelijkertijd stemmen ze niet voor één, niet twee, maar voor liefst zes moties die daar lijnrecht tegen ingaan. Hoe kan een CDA een dikke voldoende geven aan een bestuursakkoord met elementen die blijkbaar zó zwaar tegen hun eigen natuur,

hun eigen DNA ingaan, dat ze daar twee gedeputeerden voor opgeofferd hebben? Ja, dat voelt toch uitermate vreemd. Dit komt op ons over alsof het CDA van twee walletjes wil eten en dat gezwalk is niet goed voor Brabant, niet goed voor het beeld van en het vertrouwen in de politiek in z'n algemeenheid, maar ook niet voor uw eigen achterban. Wij vinden het uitermate belangrijk dat je vertrouwen kan hebben in de volksvertegenwoordiging en dat je niet de ene keer het ene zegt en de andere keer het andere doet. Nogmaals de vraag: wat is nu de positie van het CDA? Zijn ze gedoogpartij geworden, zonder zeggenschap in het college, zonder gedeputeerden, maar wel gecommiteerd aan het coalitieakkoord, inclusief de stikstofmaatregelen? Of hebben we nu te maken met een volwaardige coalitiepartij, wat me ook een rare uitgangspositie lijkt? Want dan heb je te maken met een coalitiepartij die openlijk een deel van het coalitieakkoord niet steunt in haar stemgedrag. Hoe betrouwbaar is je coalitiepartner dan en kun je daar nog mee samenwerken? Graag hoor ik ook van het CDA of ze ook straks gewoon weer gedeputeerden gaan leveren. En wanneer ze weer gedeputeerden voordragen: betekent dat dan niet per definitie dat die ook binnen het college nu ruzie moeten gaan maken over de stikstofmaatregelen? Ik zie niet in hoe dat zou werken. Of denken de coalitiepartijen daar weer anders over? En betekent dit dan ook dat elke coalitiepartij nu van het coalitieakkoord af kan wijken? Er is wel een precedent geschapen. Of ligt het CDA toch buiten de coalitie? Nou, in dat geval: welkom in de oppositie!

Voorzitter. Dit is precies wat nou geduid moet worden: wat is de positie van het CDA? Dank.

De **voorzitter**: Nog een interruptie op de valreep. Ga uw gang.

De heer **Duijs** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. We hebben onlangs kunnen zien, en vooral kunnen lezen, dat in de gemeenteraad van Oss de SP nogal kritisch is ten aanzien van het grote windpark dat er gaat komen. 80 windturbines tussen Oss en Den Bosch, die allemaal zo'n beetje 230 meter hoog zullen gaan worden, daar zijn ze nogal kritisch op. De SP in Oss zegt: 12 turbines is genoeg. Wat doet u nou straks als u deelgenoot bent van de nieuwe coalitie, na 13 december bijvoorbeeld? Kiest u dan de lijn van de SP in Oss, of kiest u de lijn van de coalitie?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dit voelt echt nog veel te ver. Ik bedoel: volgens mij is er nog absoluut geen sprake van dat we überhaupt in een coalitie komen. Ik stel hier een aantal vragen over de duiding van de situatie zoals die nu is. Maar om toch enigszins een antwoord te geven op uw vraag...

De **voorzitter**: Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Ja, het is voor u misschien nog veel te ver, maar ik denk dat de mensen in de gemeente Oss toch heel graag willen weten waar ze aan toe zijn als het gaat om de SP, en die met name op de SP gestemd hebben. Want er zijn toch twee lijnen te ontdekken eigenlijk.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, kijk, wat wij altijd zeggen: wij gaan voor draagvlak, en daar moet sprake van zijn. Dus we zullen wel zien.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Dus de SP gaat hier ook tegen stemmen als blijkt dat de SP in Oss heeft uitgevonden dat twaalf daar het absoluut maximaal haalbare is?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Wat een helderziende mensen hier allemaal!

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, ik ben wel zo helderziend om te zien dat die weerstand daar enorm is. Daar hoeft u ook niet helderziend voor te zijn. Die is er nu al. Dus misschien dat u ook al tegen dit college kan zeggen van: jongens, wij gaan niet meedoen met die 80 turbines. Dat is misschien wel handig bij de onderhandelingen alvast. We zullen zien.

De **voorzitter**: Het lijkt me goed om niet op zaken vooruit te lopen die niet aan de orde zijn. Dan is nu de fractie van D66 bij monde van de heer Meijer aan de beurt.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, dank u wel. Ten eerste wil mijn fractie de indieners van dit debat bedanken voor hun initiatief. Het is goed om de Brabanders van duidelijkheid te voorzien, in het belang van de democratie als geheel en in het belang van Brabant. D66 betreurt de ontstane situatie. U herinnert zich wellicht mijn inbreng bij de begroting. Ik heb daarbij aangegeven dat wij de bestuurders in dit, en ook het vorige college bijzonder waarderen, toen nog zeven bestuurders, doorwerkers die soms tegen de beeldvorming in, soms zelfs tegen de sentimenten van de eigen achterban in, werken aan het grotere belang. D66 kent Marianne van der Sloot en Renze Bergsma als twee toegewijde mensen die met veel energie aan de slag zijn gegaan met het realiseren van ons bestuursakkoord. Met recht staan zij daarom in het rijtje van de mensen die wij zo waarderen.

Brabant staat op slot als gevolg van een stikstofproblematiek en om Brabant weer in beweging te krijgen zijn scherpe keuzes noodzakelijk, afwegingen tussen deelbelangen en het algemeen belang. D66 kiest voor een gezonde toekomst van Brabant, met schone lucht voor alle Brabanders, waar ruimte is om duurzame woningen te bouwen en innovatieve economie die kan groeien. Het college van Brabant volgt gelukkig die lijn en werkt aan dat perspectief.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, ik heb toch een vraag aan de coalitiepartij D66. U schetst een perspectief dat geheel volgens het plaatje van D66, en blijkbaar dus ook dit college, moet voldoen. Past de lijn die de CDA-fractie heeft gekozen ook in dat perspectief?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik denk dat u aan het stemgedrag tussen onze verschillende fracties kan zien waar we verschillen en waar we overeenkomsten hebben.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Gelet op die verschillen, beschouwt u het CDA dan nog als een betrouwbare coalitiepartner, op wiens steun uw coalitie in voldoende mate kan rekenen?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik heb zojuist een inbreng van de CDA-fractie gehoord waarin zij zeggen dat ze nog steeds het bestuursakkoord volgen, dat ze vertrouwen hebben in het college, in de samenstelling zoals dat op dit moment links naast mij zit. En dat is een heel fijne uitspraak om als coalitiepartner te horen natuurlijk.

De **voorzitter**: Ja. Twee keer, dat was de tweede keer. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, mijnheer Meijer, u zegt te horen van het CDA dat ze nog steeds het coalitieakkoord steunen, maar in de praktijk stemmen ze gewoon tegen. Dus ja, volgens mij bent u uzelf iets aan het wijsmaken. Natuurlijk een fundamentele vraag is: stel nou, na 13/14 december, we gaan weer vrolijk verder met deze coalitie van vijf partijen en de VVD besluit op een vrij cruciaal punt van het bestuursakkoord eens een keer lekker af te wijken, om eens met Forum en de PVV mee te stemmen, en misschien nog de SP, weet-ik-veel. Dan zegt u: dat moet kunnen? Want ja, u bent toch voor gelijke behandeling...

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk.

De heer **Heijmans** (SP): ..., wat het CDA mag, mag de VVD ook.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, het is mooi dat u die vraag stelt, mijnheer Heijmans, omdat het juist in de vorige collegeperiode het geval was met uw eigen fractie. Ook toen hebben wij als fractie van D66 het standpunt ingenomen dat, zolang het college uitvoering geeft aan het coalitieprogramma, zolang het college met alle bestuurders die daar zitten doet wat in de opdracht staat die wij ze meegegeven hebben, ik geen enkel probleem zie in afwijkend stemgedrag.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, ik ga u echt corrigeren, want dat wij niet in lijn zouden hebben gehandeld met het bestuursakkoord, dat bestrijd ik. Er stond niet anders in dan dat bij een herindeling er draagvlak van onderop moet zijn. En degene die zich juist aan het bestuursakkoord heeft gehouden, zijn wij, en was u niet.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Dat welles-nietesspelletje gaan we denk ik niet doen. Ik denk dat u gelijk heeft dat de casus Nuenen niet genoemd stond in ons bestuursakkoord, maar ik denk wel dat we zouden doorpakken op de bestuurskrachtonderzoeken, en ja, daar verschillen we van mening.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik wil nog even terug met mijnheer Meijer naar de stikstofcrisis die hij benoemde. De oorzaak, die heeft de PVV als enige hier vaak genoemd, zijn die Natura 2000-gebieden. Wij hebben vaak geopperd van: nou, gedeputeerde, kijk eens of daar iets aan gesleuteld kan worden, of geschrapt kan worden. We zijn meerdere keren hier weggestemd. Maar wat gebeurt van de week: zelfs de

landelijke D66-fractie sluit zich achter het PVV-standpunt om Natura 2000-gebieden te schrappen. Wat gaat u doen? Gaat u nu de landelijke lijn van D66 volgen, of volgt u de lijn van dit GroenLinks-college, dat er absoluut niet getornd mag worden aan Natura 2000-gebieden?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik gun de heer Boon zijn filmpjes, maar ik begrijp deze vraag oprecht niet.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nou, ik leg het u uit. U gaf aan: de stikstofcrisis, dat is de reden waarom we hier staan. Als we uit deze stikstofcrisis komen, dan kunnen we misschien met een heel ander bestuursakkoord gaan komen. Dus daarom is nu de vraag: wat gaat u doen? Gaat u kiezen voor de landelijke PVV- en D66-lijn om het schrappen van die Natura 2000-gebieden, of kiest u voor dit GroenLinks-college, voor mijnheer Grashoff, en die lijn is: nee, absoluut niet, er wordt absoluut niet getornd aan die gebieden?

De **voorzitter**: Die vraag is herhaald. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik denk dat we met elkaar een heel interessant Haags debat kunnen voeren, mijnheer Boon, over de kwetsbare natuurgebieden en over het Europees Hof en in hoeverre we nou nationaal invloed hebben in die gebieden, maar ik meen echt niet dat dat vandaag op de agenda staat.

De **voorzitter**: Ik sluit niet uit dat u dit debat kunt hebben, maar niet hier en niet nu. Wilt u af gaan rondren? Want u was ook al over uw spreektijd heen.

De heer **Meijer** (D66): Ja, zeker. Ik was bij het stukje waar we wel voor gaan. Enkele weken geleden is gebleken dat de fractie van het CDA andere keuzes maakt, andere keuzes bovendien dan het college, en dus ook anders dan mevrouw Van der Sloot en de heer Bergsma, met het gevolg het ontslag en deze politieke onduidelijkheid. Volgens D66 moet het college nu eerst aan de slag met het stikstofdossier. Wij zien de besluitvorming daarover graag tegemoet, zodat Brabant in beweging blijft, want dat is de focus voor de komende weken: voor een gezond Brabant van de toekomst.

De **voorzitter**: Interruptie Everling op de valreep.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Mijn vraag aan de heer Meijer van D66 is: hoe lang denkt u dat het stikstofdossier nog blijft spelen?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nou, ik denk dat wij er allemaal belang bij hebben dat een Brabantse aanpak zo snel mogelijk gepresenteerd gaat worden en ik heb er vertrouwen in dat het college daar volop mee aan de slag is. Dat zijn ook alle signalen die u zelf in de krant ook kunt lezen. En ik ben heel erg benieuwd wat daaruit komt.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Dan blijft de vraag nog steeds staan: blijft dat na december nog steeds spelen?

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Vorig jaar speelde het ook, en twee jaar geleden speelde het ook. Uw eigen gedeputeerde heeft samen met onze eigen Anne-Marie Spierings volgens mij een heel belangrijke stap gezet in de aanpak van stikstofreductie en dat zal de komende jaren doorgaan. Maar hoe we dat precies gaan doen, dat zal komende maand verder moeten blijken op het moment dat het college met voorstellen naar onze Staten toe komt.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Meijer voor zijn bijdrage. De fractie van GroenLinks, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik sluit me graag aan bij de mooie woorden van de D66-fractie over de gedeputeerden Renze Bergsma en Marianne van der Sloot. Wij betreuren het ook zeer dat zij hun ontslag hebben gemeend te moeten aanbieden aan onze Staten en willen hen nogmaals hartelijk danken voor hun inzet en goede werk. Wat ons betreft hadden ze zeker niet weg moeten en hadden wij juist veel plezier en vertrouwen, in het vooruitzicht dat ze dit vier jaar lang met ons hadden moeten kunnen doen.

Het Brabantse bestuur is vijf maanden onderweg. In die vijf maanden is één thema dominant geweest boven de andere: stikstof, een thema dat voor GroenLinks Brabant behoorlijk vertrouwd is. De stikstofdiscussies van nu zijn een echo van vele discussies uit het verleden.

De **voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, we hoorden net van het CDA dat blijkbaar de plannen op een of andere manier herzien worden. Wat vindt GroenLinks daarvan?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik heb de woorden iets anders begrepen, maar we kunnen dat natuurlijk altijd nog even checken bij het CDA. Er komt natuurlijk een gebiedsgerichte aanpak aan, dat weten we al lang. Kijk, voor ons had dit debat niet gehoeven. Wij denken voortdurend: het belangrijke moment gaat binnenkort zijn als wij met die gebiedsgerichte aanpak aan de slag gaan, en daarvan is natuurlijk nog een deel onbekend, omdat deze overgebleven gedeputeerden, zal ik maar zeggen, heel hard aan het werk zijn daarmee, en dat gaan we binnenkort met elkaar doen.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nou ja, goed, die gebiedsgerichte aanpak hadden we volgens mij eigenlijk al. Ik bedoel: we hadden onze eigen Brabantse aanpak, dus dat lijkt me per definitie al redelijk gebiedsgericht. Dat is één. En twee: het CDA bracht het wel heel erg blij en stellig, dat suggereert wel iets, dat het misschien heel erg in hun straatje zou liggen. Wat zou GroenLinks ervan vinden als het die kant opgaat?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Anders dan de heer Everling, voorzitter, ben ik van mening dat de wereld wel degelijk wat veranderd is. Er zijn een aantal markante momenten daarvoor. Het pakket 'warme sanering

veehouderij' uit het regeerakkoord heeft naar onze mening veel te lang op de plank gelegen en dat krijgt binnenkort zijn beslag. Nou, hè, hè! Daarnaast hebben wij natuurlijk nu te maken gehad met de onherroepelijke uitspraak van de Raad van State, waarbij we wel degelijk..., nou, het worden hopelijk ook 'Remkes-gelden', want ik mag toch hopen dat er een goedgevulde portemonnee, een zak met geld, mee naar Brabant komt. Dat opgeteld geeft je ook de mogelijkheden om te gaan kijken rond Natura 2000 welke grote bronnen, en dat is zowel industrie als landbouw natuurlijk, je daar kunt gaan verminderen en hoe je daar naar een omgevingsinclusieve en volhoudbare economie kan gaan.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik zit toch een beetje te luisteren naar wat GroenLinks naar voren brengt, en dan komen ze met de gebiedsgerichte aanpak, wat blijkbaar de ultieme oplossing gaat worden die vanuit dit college, vanuit de coalitie, gaat komen voor de stikstofoplossing. Kan ik uit de woorden van GroenLinks opmaken dat het een gebiedsgerichte oplossing is die zowel recht doet aan het stemgedrag en de opvattingen van de coalitiefractie CDA, die bijvoorbeeld voor onze motie hebben gestemd om de vergunde rechten niet in te trekken? Zijn dat soort aspecten van beleid voor GroenLinks binnen die gebiedsgerichte aanpak aanvaardbaar?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, ik heb aandachtig geluisterd, maar wat een lange en ingewikkelde vraag is dit! Kijk, ik weet niet wat het CDA gaat doen, ik weet niet waar het college mee komt, we gaan het straks allebei zien.

De **voorzitter**: En ik wil ervoor waken, toch even een ordepuntje, gezien het uur: het debat is aangevraagd om de situatie te duiden of dit college nog kan vertrouwen. Dat is de vraag die vanavond centraal staat en al die andere vragen – u bent een meester om het in de breedte te trekken, mijnheer Van Hattem –, maar dat gaan we dus niet doen. Ik geef u in die geest de gelegenheid om nog een interruptie te plegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil het juist niet in de breedte trekken, ik wil het juist versmallen tot hetgeen waar het college mee bezig is en of de stappen die het college zet, en ik begrijp van GroenLinks, als coalitiepartij, dat dat een gebiedsgerichte aanpak is, als een van de voornaamste beleidsaspecten, of dat echt op voldoende steun kan rekenen van zowel GroenLinks als coalitiepartij als het CDA als coalitiepartij. Het CDA heeft een paar signalen afgegeven welke kant zij op willen en is dat de richting die ook binnen de breedte van het college gedragen wordt?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik heb gezegd, aan het begin van mijn betoog, dat wat GroenLinks betreft dit debat helemaal niet nodig was. Over drie weken zien we het namelijk, over drie weken hebben we die portemonnee van het Rijk, als het goed is, over drie weken is de uitwerking van het pakket 'warme sanering varkenshouderij' uit het regeerakkoord, misschien wordt er nog wat gedaan met de Meststoffenwet. Op dit moment weten we het nog niet. Op dit moment ligt het pakket nog niet voor, meneer Van Hattem.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, een heel eenvoudige vraag: hoeveel acht u zich gebonden aan het bestuursakkoord en hoeveel verwacht u dat andere partijen in de coalitie zich verbonden voelen aan het bestuursakkoord?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, voorzitter, er is een heel lange periode geweest na de verkiezingen van onderhandeling. Wij hebben als GroenLinks, als enige winnaar van de zittende partijen, keurig gewacht tot het moment dat wij ook eens een keer aan tafel kwamen en toen hebben wij heel hard en heel serieus en heel consciëntieus onderhandeld. En natuurlijk, natuurlijk voel je je dan gebonden aan een bestuursakkoord met elkaar, waarbij je met elkaar hebt gezegd "nou, dit is hetgeen wat voor mij comfortabel is en voor jou niet, maar andersom zitten er ook aspecten in". Daar zit een zekere balans in vanuit een breed gedeelde verantwoordelijkheid voor het besturen, het stabiel houden van Brabant.

De **voorzitter**: Oké. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, mevrouw Roijackers, het siert u dat u dat zo ziet, want volgens mij kan het namelijk niet anders. Maar dan wil ik wel graag weten wat u vindt van een coalitiepartner die daar dus blijkbaar anders over denkt, die hier regelmatig, in ieder geval nu al, nadat het college er amper een halfjaar zit, denkt: goh, we kunnen gerust rechtstreeks tegen dat bestuursakkoord ingaan. Hoeveel vertrouwen heeft u in die fractie?

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, we hadden zaterdag onze ledenvergadering als GroenLinks en ledenvergaderingen van GroenLinks, dat weet u, zijn een feestje van de democratie. Ik kan het aanraden aan de andere interruptiemicrofoondeelnemer: een partij met dynamieke ledenvergaderingen, het is echt belangrijk. Maar ik zeg dit omdat wij verantwoording hebben afgelegd aan de leden precies over een dergelijke vraag. En ik kan u zeggen: we zijn vijf maanden onderweg – dat was ook de start van mijn betoog; ik heb nog niet heel ver mogen vorderen helaas – en ik heb gezegd tegen de leden dat die eerste vier maanden, dat is goed gegaan. Dat is vanuit een vertrouwen en een prettige samenwerking gegaan, en die laatste maand was wat betreft één aspect best wel lastig. Dat zal voor niemand hier in deze zaal een verrassing zijn. En dat het lastig was, heb ik geuit, daar heb ik mijn zorgen over uitgesproken en ja, het is net een huwelijk, een kórt in dit geval, maar wat mij betreft gaan we nog effe doordansen.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik wil er toch even op doorgaan, want het CDA heeft wel vijf duidelijke eisen gedeponereerd en daarom wil ik duidelijk vragen: welke van die vijf eisen zijn voor u niet onderhandelbaar als GroenLinks en welke eisen heeft u zelf, ook richting het CDA nu natuurlijk?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mijnheer Boon. Volgens mij is er op een gegeven moment een bericht gestuurd naar een achterban dat per ongeluk, of minder per ongeluk, ook naar de pers is gegaan. Weet je: zolang zaken niet als een voorstel naar ons – ik ben Statenlid hè? –, naar ons als Staten zijn gegaan,

ga ik niet in op 'als dan'-vragen. Ik heb er kennis van genomen, ik vond het niet heel prettig, maar goed, weet je, het was nodig voor de fractie. Ik heb ook gezegd in de media: we snappen dat er behoorlijk wat druk staat op de CDA-fractie, dat ze het heel zwaar hebben, dat ze hebben gemeend dat te moeten doen. Nou ja, dat was een onprettige situatie en verder merken wij het wel als hier voorstellen komen en gaan we daar een mening over vormen en daarop reageren.

De **voorzitter**: Oké. Boon, tot slot.

De heer **Boon** (PVV): Ja, u doet het heel vrijblijvend, dat het per ongeluk naar de pers is gelekt. Het is opnieuw naar de pers gelekt, het heeft zelfs op de website gestaan. Mevrouw De Hoon heeft het meermalen verdedigd. Die vijf eisen, zoals wij laatst nog begrepen hebben, staan nog steeds voor het CDA, en die staan keihard. Daar hebben ze zich nu achter geschaard. Ze noemen het zelf een streep in het zand. Welke van die vijf eisen zijn voor GroenLinks nu niet onderhandelbaar? En dat is geen 'als dan'-situatie, want die eisen liggen er. En ik wil de situatie van nu. Van welke van die vijf eisen zegt u: daar gaan wij niet mee akkoord?

De **voorzitter**: Uw vraag is nu twee keer gesteld. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, toch hetzelfde antwoord. Als er voorstellen worden gedaan aan ons, dan gaan wij ons daarop beraden, dan gaan wij ons daar een oordeel over vormen en dan gaan we daar vervolgens over besluiten. Verder, via dit soort mediazaken gaan wij niet politiek bedrijven. Dat is niet onze stijl en dat is niet wat wij gaan doen als GroenLinks.

De **voorzitter**: Oké.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Wat we wel gaan doen als GroenLinks, is een consistente lijn ten opzichte van de situatie van een generatie GroenLinkers vóór ons. Het wordt even lastig, want ik wil even de Staten meenemen terug in de tijd namelijk, meneer Van Hattem. En dat betekent dat ik even terugga naar 25 februari 2010. Dat duurt even, dus wilt u nu interromperen of hierna?

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan wil ik toch even in het heden blijven. Want u zegt: we willen als GroenLinks geen politiek bedrijven via die social media-kanalen, via die communicatielijnen. Dan wil ik u toch even vragen, want ik zag een tweet van u voorbijkomen waarbij u de inbreng van een van uw collega-fractievoorzitters in deze Staten afgelopen weekend bestempelde als 'drek'. Is dat de manier waarop GroenLinks geen communicatie wil bedrijven via zulk soort kanalen? Is dat dan die consistente lijn die u daarin aanhoudt?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik heb dat gedaan naar aanleiding van... en als het goed is..., mijn mening over uw bijdrage met de zaken die toen werden geuit, dat mag toch bekend zijn. En dan is 'drek' misschien wel een heel compacte samenvatting ervan, maar het zal u toch niet verbazen dat dat mijn mening is over een aantal zaken die u heeft gedebiteerd tijdens de begrotingsbehandeling? En toen stond ik hier aan de microfoon en toen heb ik u daarop aangesproken.

De **voorzitter**: Goed. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Maar dan vraag ik u ook om hier niet zo schijnheilig te doen en te zeggen "ja, wij gaan niet via zulk soort communicatiekanalen". Als ik hier een bijdrage houd, waarvan u zegt "ik heb daar in die zaal drek moeten aanhoren", dan... Kijk, van mij mag u het zeggen, van mij mag u het vinden, maar wees dan in ieder geval niet zo schijnheilig van "we gaan niet op zo'n manier communiceren". Wees dan ook gewoon eerlijk.

De **voorzitter**: Goed. Mevrouw Roijackers gaat verder.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, twee zaken daarom. Er werd mij net door een fractiegenoot van de heer Van Hattem gezegd "wat vindt u van deze eisen?, en reageer eens per eis daarop". Daarvan zeg ik: ik heb geen voorstel gezien. Als er een voorstel komt, zal ik mij buigen over een voorstel. En de destijds door u geuite woorden in deze Statenzaal, meneer Van Hattem, hadden ook niet de vorm van een voorstel. Als het een voorstel was geweest, ik had er niet aan moeten denken trouwens dat er voorstellen kwamen over dat onderdeel van uw inbreng, maar ook daarvoor geldt dat wij daar dan weer oordelen over gaan vellen, et cetera, et cetera.

De **voorzitter**: Ik stel nu echt voor dat u uw betoog gaat afronden.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nou, afronden niet, mijnheer de voorzitter, want als het goed is, heeft u gezien dat ik echt nog aan het begin ben van mijn inbreng. Het spijt mij voor de luisteraars en zo, maar ik wil toch echt even terug in de tijd.

De **voorzitter**: Ja, u heeft nog drie minuten.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, precies.

Den Bosch 25 februari 2010. GroenLinks Brabant is tegen het convenant dat Gedeputeerde Staten hebben afgesproken met de intensieve veehouderij om de stikstofbelasting in concentratiegebieden als De Peel terug te dringen. In dit convenant erkennen GS dat de stikstofproblematiek het grootste probleem is in de zogeheten Natura 2000-gebieden. Volgens fractievoorzitter Johan Martens biedt dit convenant geen oplossing om uitstoot aan stikstof tot acceptabele proporties terug te dringen. "Het convenant gaat uit van een stikstofbelasting van 1500 mol als einddoel in het jaar 2027. GroenLinks vindt dat onacceptabel. Op de eerste plaats is sprake van een veel te lange periode. Op de tweede plaats dient een acceptabele stikstofbelasting teruggebracht te worden tot 400 mol. Dat is bijna vier keer minder." Ik sla hier even een stuk over van de spreektekst van mijn voorganger. Degenen die dat willen opzoeken: 25 februari 2010 staat nog steeds op de website van GroenLinks Brabant, en ik kan hem ook toesturen, als u dat zou willen. Maar ik wil het even samenvatten.... Ja, is er toch nog een interruptie?

De **voorzitter**: Van de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik ben benieuwd of u weet wat het beroep van de Johan Martens was.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Maar zeker, en bedankt voor uw vraag! Johan Martens was een traditioneel melkveehouder nabij de Loonse en Drunense Duinen, in Biezenmortel, de Hemelrijksche Hoeve, prachtig

bedrijf, en heeft ervoor gekozen om zijn bedrijf niet weg te halen, buiten Natura 2000, maar ermee te gaan samenwerken. Tegenwoordig is hij rundvleeshouder van een prachtig ras, met koeien waar hij heel trots op is....

De **voorzitter**: Goed. Tot zover de afdeling reclamespotjes, anders krijgen we de Mediaraad op ons dak, mevrouw Roijackers!

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik maak het toch even af, want mijnheer Heijmans heeft mij in vuur en vlam gezet. Het is toch heerlijk, ja hoor! Het is een prachtige opvang, de Hemelrijksche Hoeve in Biezenmortel, voor dementerende ouderen en het is de uitvalbasis van de herder. Dus het is een natuurinclusief prachtbedrijf en meneer Martens is van het CDA een overtuigd GroenLinkser geworden, en wat voor een!

De **voorzitter**: De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Voorzitter. Ik wil toch wat verifiëren. Heb ik nou goed gehoord dat in die hele grote crisis, wat in Brabant nog nooit is gebeurd, en de wereld staat in brand, want stikstof enzovoort, om de coalitie, zeg maar te redden, of om iets te doen, in het geheel niet is gesproken over die vijf punten binnen de coalitie?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, de wereld staat in brand. Ik hoorde ook dit soort hyperbolen voorbijkomen eerder. Vermesting, verzuring is een effect waar wij al veel langer zorgen over hebben en dat wij al veel langer aankaarten. Wat ons betreft hebben we hem aan zien komen en moeten we het gewoon gaan oplossen. Simpel. We moeten het gewoon gaan aanpakken en gaan oplossen. En als het gaat over eisenlijstjes: volgens mij heb ik daar twee interrupties over gehad en daar ook op geantwoord, dus ik kan er weinig meer aan toevoegen op dit moment. De situatie zoals die nu is, is wat ons betreft, als GroenLinks, niet veranderd ten opzichte van eerder. Dus die Raad van State-uitspraak was voor ons niet nodig om ons wakker te maken. Dat wil ik nog eventjes benadrukken hier.

De **voorzitter**: De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Nou ja, als daar dan echt niet gesproken is, dan is dat misschien wel omdat u zich al heeft uitgelaten over die vijf punten, want die hebben wij als motie ingebracht en u heeft daarop tegengestemd.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ook dat nog eens. Alleen, het is natuurlijk een verschil of zaken komen vanuit een oppositiepartij, of dat zaken komen vanuit een coalitiepartij. Ja toch? En volgens mij werd die vraag zojuist aan ons gesteld.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dit lokt natuurlijk wel wat uit. Het is wel een coalitiepartij die voor die motie die over die eisen spreekt heeft gestemd. Dus ik ben wel heel erg benieuwd wat GroenLinks daar dan van vindt.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, het CDA heeft het erg zwaar op dit punt en ik begrijp ook dat ze het zwaar hebben, gezien hun roots en hun achterban. En vervolgens gaan wij kijken met elkaar of we eruit gaan komen rond die gebiedsgerichte aanpak, waar dit nu weer een hick up is, omdat wij gemeend hebben hierover weer uren te moeten debatteren, terwijl ik denk: geef het college de kans om aan het werk te gaan.

De **voorzitter**: Goed. Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, accepteert u dus dat een coalitiepartij lijnrecht tegen een coalitieakkoord stemt?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Het was een vervelende periode in de samenwerking en ik hoop op betere periodes. Laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter**: Ik wil nu even als uw voorzitter... We hebben een debat aangevraagd met een heldere ondertoon, of dit college nog kan rekenen op vertrouwen van deze Staten. Dat is de vraag die centraal staat. Ik snap dat de verleiding groot is om allerlei 'als dan'-vragen te stellen en vooruit te lopen op de toekomst, maar ik wil toch een beroep op u doen om het debat gefocust te houden en ook gelet op de tijd de traditie van de lange avondvergaderingen vanavond niet te continueren met nog zo'n vergadering. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. En dat is nou juist wat we moeten doen: dat vertrouwen hier in dit debat even aftesten bij de coalitiepartijen, omdat ze er zelf zo weinig duidelijkheid over geven. En nou hoor ik GroenLinks toch weer zeggen van "we zijn in bespreking over die gebiedsgerichte aanpak" en straks hebben we alweer gehoord over herziene plannen. Kan GroenLinks nou eens aangeven: wordt er binnen de coalitie gesproken al over een aanpassing van bepaalde plannen en zijn moties die hierover worden ingediend, van coalitiepartijen of oppositiepartijen, ook niet in beginsel qua inhoud leidend in plaats van qua wie hem indient? Maar dit terzijde. Het gaat mij erom: is dit iets waarover gesproken wordt binnen uw coalitie?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik ben in afwachting van het pakket waarmee gekomen gaat worden en ik kan echt niet vooruitlopen op wat we op dat moment gaan doen, gaan zeggen, gaan stemmen of niet gaan stemmen. Het is echt nog prematuur.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. U zegt dat het prematuur is, maar we zitten hier in een soort van half mediation-traject rond de aanstaande echtscheiding van dit college en er hangt gewoon een zware claim boven 13 december. Ik hoor dat er gesproken wordt - u zei het net zelf -, dus ik neem aan

onderhandeld wordt, over een gebiedsgerichte aanpak en hoe staat GroenLinks daarin? Welke aspecten van zo'n gebiedsgerichte aanpak zijn voor GroenLinks binnen de coalitie aanvaardbaar?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, het is wat bijzonder hoe u het zegt. Er wordt gesproken over een gebiedsgerichte aanpak omdat er pakketten bij elkaar gaan komen. Ik bedoel: dat weten we met z'n allen. En u hebt de informatie die ik heb. Er komt gewoon straks een pakketje naar ons toe, daar gaan wij het met elkaar over hebben en meer kan ik echt op dit moment niet zeggen.

De **voorzitter**: Oké, vervolgt u uw betoog dan.

Mevrouw **Roijackers** (GL): U insinueert van alles. Het is "ja, dan en dan, moeilijk en dit en dat", we zullen het zien. We zullen het zien. Ik ontken niet dat er moeilijke tijden zijn. Ik neem mijn volle bestuurlijke verantwoordelijkheid, ik heb het volste vertrouwen in het college van GS en ik ga vanuit PS kijken of ze met een pakket komen dat voor GroenLinks al dan niet acceptabel is, inclusief die regen aan bijbehorende moties die ongetwijfeld dan ook nog gaan komen. Maar we zien het wel.

De **voorzitter**: Vervolg uw betoog.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Ik ga nog heel even terug in de tijd, naar 2010, omdat Johan Martens een aantal zaken heeft aangestipt tijdens die vergadering van 25 februari. Hij zegt: "Tot slot vindt GroenLinks het niet acceptabel dat er nog meer dieren gehouden gaan worden in een regio die nu al tot de zwaarst belaste streken van ons land behoort, om nog maar te zwijgen van de aantasting van het landschap. Nog meer mest, nog meer fijnstof, nog meer verkeer en nog meer lawaai. En zeker niet, als laatste punt, het gevaar voor de volksgezondheid. Het ophopen van deze enorme hoeveelheden dieren in een gebied met zo'n hoge bevolkingsdichtheid, dat is vragen om moeilijkheden." Voorzitter. Dit zijn ware woorden gebleken in een jaar waarin de Q-koorts veel slachtoffers maakte. De foto's in de hal van dit provinciehuis, tien jaar later, zijn daarvan de stille getuigen. In de Peelregio is sindsdien het aantal varkens, koeien, schapen, geiten, nertsen en konijnen sterk gestegen. De kritische depositie op De Peel ligt tegenwoordig om en nabij de 4000 mol, tien keer hoger dan de hoogveennatuur kan dragen. We laten na nog de omgeving voldoende te beschermen, we laten na nog om Brabant fatsoenlijk door te geven aan de volgende generaties. En dat, voorzitter, dat is waarom wij willen vasthouden aan afspraken om deze bestuursperiode duurzaam en onomkeerbaar stappen te zetten naar een volhoudbare economie en samenleving.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdrage. Dan is nu de fractie van de PVV aan het woord bij monde van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Twee weken geleden bespraken we hier de eerste begroting van dit college, waarin de nadruk lag op zogenaamde trendbreuken. Terwijl dit in de begroting en bestuursopdrachten slechts een vaag begrip was, manifesteerde zich in het holst van een lange Brabantse nacht een daadwerkelijke trendbreuk: voor het eerst sinds mensenheugenis stapten er om politieke redenen twee gedeputeerden op. Dit was in onze provincie nog niet eerder voorgevallen. En het mag gezegd worden: een te respecteren en moedige stap van Marianne van der Sloot en Renze Bergsma, nog maar zo kort na hun aantreden. Behalve het bijzondere tijdstip, kwam deze situatie niet onverwacht. Het CDA heeft

het afgelopen halfjaar zo vaak gedraaid en zich in zulke rare bochten moeten wringen dat niemand nog kon geloven in hun geloofwaardigheid, en dat voor een partij die het geloof als basis heeft en waardigheid als norm. En waar staan ze nu? Is de CDA-fractie nog steeds onderdeel van de coalitie? Naar eigen zeggen bleek net van wel, maar hoe kijkt het college daartegen aan? Beschouwen zij het CDA nog als een coalitiepartij? Zo ja, is het CDA dan voornemens nieuwe gedeputeerden voor te dragen en op welke termijn? En als dat niet zo is, wat moeten we dan van de andere coalitiepartijen verwachten? Blijft bijvoorbeeld de principeloze VVD nu alles voor zich uit schuiven? Of voelen ze zich inmiddels als neobakfietsregenten geheel comfortabel tussen alle andere linkse partijen? Wat de PVV betreft kan in deze situatie het hele bestuursakkoord nu van tafel.

Dan hebben we nu ook nog de PvdA, die moet ik toch ook nog heel even benoemen, die in een bericht aangaf, en ik citeer even: "De afgelopen maanden hebben de PvdA-fractie en gedeputeerde Erik van Merrienboer zich met de andere coalitiepartijen, VVD, D66 en GroenLinks, ingezet om er samen met de CDA-fractie uit te komen. Meermaals zijn er stappen gezet om het CDA tegemoet te komen, waarna de CDA-fractie afspraken wederom niet nakwam, of nieuwe eisen stelde. Stabiele coalitiesamenwerking met de CDA-fractie is de afgelopen weken onmogelijk gebleken." Aldus de PvdA Brabant. Dus de vraag aan de PvdA is: hoe moeten we dit interpreteren? Is dit een boodschap aan het CDA van "we kunnen niet meer stabiel met jullie samenwerken", is de bodem onder deze coalitie uit?

Voorzitter. In de vorige bestuursperiode trok het CDA nog vol overtuiging samen met de PVV op tegen de absurde en voor onze boeren zo oneerlijke maatregelen van 7 juli 2017. Ook tijdens de verkiezingscampagne voor de Statenverkiezingen van afgelopen maart was het CDA, net als de PVV, nog fervent voorstander van het terugdraaien van deze maatregelen. Het was de verkiezingsbelofte om deze anti-boerenrevolutie ongedaan te maken. Maar bij de coalitieonderhandelingen verdween deze antirevolutionaire geest bij het CDA als sneeuw voor de zon. In hun hebzucht naar bestuursmacht werden onze boeren door het CDA onder de duurzaamheidstrein van de linkse partijen geduwd. Liever samen met de milieuradicalen van GroenLinks op het pluche, liever klimaatdrammen met de neppe maakbaarheidsfantasten van D66, liever meeklappen met de PvdA-bimbobox voor het college - gooi er een kwartje in en ze gaan klappen voor het college - dan voor onze hardwerkende boerengezinnen met de klompen in de modder te staan. En over dat coalitieakkoord nu de vraag of, in de nu ontstane situatie, dit nog volledig door alle coalitiepartijen wordt onderschreven, inclusief het CDA. En staan al deze partijen ook nog achter de maatregelen van 7 juli 2017? Graag een reactie van al deze partijen. En is achter deze partijen het CDA ook nog betrouwbaar na alles wat er gebeurd is?

Voorzitter. Het enige wat overbleef voor de veehouderij bij het coalitieakkoord was een schamel inlegvelletje met wat nader ingekleurde afspraken. Daar waren onze boeren niet mee gered, want nog steeds bleven de funeste afspraken van 2017 overeind. Maar nu de coalitie op de tocht staat, is het de vraag in hoeverre dit inlegvel van 7 juni 2019 nog steeds leidend is. Wordt het inlegvel over de veehouderij bij het coalitieakkoord nog onverkort onderschreven door alle coalitiepartijen, inclusief het CDA? Zo nee, wat betekent dit voor het politieke draagvlak van veehouderijmaatregelen en voor de stikstofonderhandelingen? De PVV dient een motie in om over dit wezenlijke onderdeel van de coalitieafspraken duidelijkheid te krijgen. Daarbij merk ik op dat dit niet de afspraken zijn die de PVV als het meest wenselijk zou zien, maar het is wel essentieel om inzicht te krijgen of dit in ieder geval nog als minimaal uitgangspunt wordt gezien.

Voorzitter. Het is zojuist al vaker genoemd: het is de vraag wat de betekenis is van deze situatie voor de posities over het stikstofbeleid in de onderhandelingen met het IPO en de Rijksoverheid. Worden deze posities door alle coalitiepartijen volledig gedragen, inclusief het CDA? Kan het college ook nog nader verduidelijken wat haar huidige insteek is in die onderhandelingen en met welk mandaat zij mede namens PS daar spreekt? Wat is voor dit college concreet het beoogde eindresultaat van deze onderhandelingen en wordt dit nog gedragen door de coalitiepartijen? Zo werd gisteren bekend dat het ook anders kan. In

Groningen heeft gedeputeerde Staghouwer bij het IPO gepleit voor het behoud van vergunde rechten voor boeren bij het stikstofbeleid. Ook zet hij in op het loslaten van de koppeling stikstofrechten met dierrechten en fosfaatrechten, zo was te lezen in de Nieuwe Oogst. Kunnen we van dit college ook een dergelijke inzet verwachten? Graag een reactie van het college op deze punten.

Voorzitter. De nu ontstane situatie is onlosmakelijk verbonden aan de stikstofmaatregelen voor de veehouderij. Er is een politieke werkelijkheid vóór en ná het opstappen van de gedeputeerden, die partijen in deze Staten wellicht aanleiding kan geven om standpunten over deze maatregelen te herzien. Wat gaat er bijvoorbeeld gebeuren met die veelbesproken deadline van 1 april 2020? Om daar duidelijkheid over te krijgen, dient de PVV enkele moties in, over het afblijven van de latente ruimte, eerlijke deadlines voor de boeren en een kritisch onderzoek naar de Brabantse Natura 2000.

De portefeuilles van de afgetreden CDA-gedeputeerden zijn verdeeld over de overige vijf gedeputeerden. Wat betekent dit voor de uitvoering van de bestuursopdrachten en de op deze portefeuilles betrekking hebbende onderdelen van het coalitieakkoord? Is er nog voldoende mandaat voor de uitwerking van de bestuursopdrachten en, zo ja, wanneer kan PS nu nadere beleidsvoorstellen verwachten voor bijvoorbeeld veiligheid? En kunnen de taken niet redelijkerwijs gewoon door vijf gedeputeerden blijven worden uitgevoerd, in plaats van door zeven? Is dat echt wel nodig, zo'n groot college? Graag een reactie van het college.

Voorzitter, tot slot. De fundamentele vraag: heeft dit college überhaupt nog de steun van een meerderheid in Provinciale Staten? Als dit niet meer het geval is, zien we dit college liever plaatsmaken voor een college dat wel op steun kan rekenen in PS. Wij dienen dan ook een motie van wantrouwen in, zoals het officieel heet, om vanwege de ontbrekende politieke steun in PS voor dit college het vertrouwen op te zeggen.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): Dat zal zo meteen nog moeten blijken bij de beantwoording, maar we dienen hem in ieder geval in, en dan zullen we zo meteen horen of dat vertrouwen ook aanwezig is.

Voorzitter, dat was inderdaad mijn bijdrage in eerste termijn.

Motie M 155-2019 'Schrappen en herindelen Natura 2000 als oplossing'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 22 november 2019, ter bespreking van de extra vergadering van Provinciale Staten met als agendapunt: de aanleiding en duiding van de huidige politieke situatie in Brabant nadat twee CDA-gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend bij Provinciale Staten;

constaterende dat:

- het kabinet de wens heeft uitgesproken om de Natura 2000-gebieden in Nederland kritisch tegen het licht te houden en waar mogelijk gebieden te schrappen of herindelen;

overwegende dat:

- ook in Brabant het (gedeeltelijk) schrappen of herindelen van Natura 2000-gebieden een oplossing kan zijn voor de huidige stikstofproblematiek;

dragen GS op: -

- uit te spreken dat in Brabant het (gedeeltelijk) schrappen of herindelen van Natura 2000- gebieden een oplossing kan zijn voor de huidige stikstofproblematiek;

en gaan over tot de orde van de dag.

Maikel Boon, PVV."

Motie M 156-2019 'Eerlijke deadlines voor de boeren'

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 22 november 2019, ter bespreking van de extra vergadering van Provinciale Staten met als agendapunt: de aanleiding en duiding van de huidige politieke situatie in Brabant nadat twee CDA-gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend bij Provinciale Staten;

constaterende dat:

- Brabant in het landbouwbeleid een andere en scherpere koers vaart, met strengere regels en termijnen die afwijken van die in andere provincies;

overwegende dat:

- Brabantse boeren recht hebben op een gelijke behandeling;
- de deadline voor vergunningsaanvragen die Brabant op 1 april 2020 heeft gezet, zo snel mogelijk van tafel moet;

dragen GS op:

- om PS zo snel mogelijk een wijzigingsverordening op de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant, zoals vastgelegd als GML-bestand met plan-idn NL.IMRO.9930.InterimOvr-va01, voor te leggen, waarin de volgende wijzigingen zijn opgenomen:
 - de deadline voor een ontvankelijke en vergunbare aanvraag voor een omgevingsvergunning wordt overal in de verordening gewijzigd van 1 april 2020 naar een nieuwe datum die recht doet aan de belangen van veehouders en die zo spoedig mogelijk na nader overleg met hen tot stand komt;
 - de deadlines voor nieuw toe te passen huisvestingssystemen (bedoeld onder artikel 2.66 lid 2 en corresponderende artikelen), de afwijkende deadlines voor nieuw toe te passen huisvestingssystemen (artikel 2.67) en de deadline voor stoppende veehouders (artikel 2.68) worden uit de verordening geschrapt en vervangen voor nieuwe deadlines die recht doen aan de belangen van veehouders en die zo spoedig mogelijk na nader overleg met hen tot stand komen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Maikel Boon, PVV."

Motie M 157-2019 'Afblijven van latente ruimte'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 22 november 2019, ter bespreking van de extra vergadering van Provinciale Staten met als agendapunt: de aanleiding en duiding van de huidige politieke situatie in Brabant nadat twee CDA-gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend bij Provinciale Staten;

constaterende dat:

- het kabinet bij extern salderen niet uit wil gaan van de volledige vergunde ruimte maar van de volledige stalcapaciteit;
- gedeputeerde Grashoff nog verder wil gaan door alleen de feitelijk benutte capaciteit als uitgangspunt te nemen;
- bij beide scenario's de latente stikstofruimte van veehouders wordt afgenomen;
- ondernemers leges hebben betaald en andere kosten hebben gemaakt bij de aanvraag van de vergunning;

overwegende dat:

- het onvrijwillig innemen van latente ruimte zonder passende compensatie wordt ervaren als diefstal van eerlijk vergunde rechten;
- het op deze wijze aantasten van de bestaande vergunningsruimte derhalve volstrekt onacceptabel is;

dragen GS op:

- het standpunt uit te dragen dat het onvrijwillig innemen van de latente ruimte bij salderen onacceptabel is en dit standpunt mee te nemen bij verdere gesprekken met de minister en het IPO; en gaan over tot de orde van de dag.
Maikel Boon, PVV."

Motie M 158-2019 '2028 voor de boeren'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 22 november 2019, ter bespreking van de extra vergadering van Provinciale Staten met als agendapunt: de aanleiding en duiding van de huidige politieke situatie in Brabant nadat twee CDA-gedeputeerden hun ontslag hebben ingediend bij Provinciale Staten;

constaterende dat:

- Brabant in het landbouwbeleid een andere en scherpere koers vaart, met strengere regels en termijnen die afwijken van die in andere provincies;

overwegende dat:

- Brabantse boeren recht hebben op een gelijke behandeling;
- de deadline voor vergunningsaanvragen die Brabant op 1 april 2020 heeft gezet, zo snel mogelijk van tafel moet;

dragen GS op:

- om PS zo snel mogelijk een wijzigingsverordening op de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant, zoals vastgelegd als GML-bestand met plan-idn NL.IMRO.9930.InterimOvr-va01, voor te leggen, waarin de volgende wijzigingen zijn opgenomen:
 - de deadline voor een ontvankelijke en vergunbare aanvraag voor een omgevingsvergunning wordt overal in de verordening gewijzigd van 1 april 2020 naar een nieuwe datum die recht doet aan de belangen van veehouders en die zo spoedig mogelijk na nader overleg met hen tot stand komt;
 - de deadline voor nieuw toe te passen huisvestingssystemen, bedoeld onder artikel 2.66 lid 2 en corresponderende artikelen, wordt gewijzigd van 1 januari 2022 naar 1 januari 2028;
 - de afwijkende deadlines voor nieuw toe te passen huisvestingssystemen (artikel 2.67) komen alle te vervallen en worden gewijzigd naar 1 januari 2028; De deadline voor stoppende veehouders (artikel 2.68) wordt gewijzigd van 1 januari 2022 naar 1 januari 2028;

en gaan over tot de orde van de dag.

Maikel Boon."

Motie M 159-2019 'Bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit' van tafel'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 22 november 2019, ter bespreking van de ontstane politieke situatie na het opstappen van twee gedeputeerden uit het college van GS;

constaterende dat:

- twee gedeputeerden zijn opgestapt uit het college nadat een deel van de coalitie in PS geen steun gaf aan plannen van het college met betrekking tot de landbouw;
- onduidelijk is geworden of en zo ja welk deel van het bestuursakkoord precies nog op steun kan rekenen van de partijen die hun handtekening onder het akkoord hebben gezet;

overwegende dat:

- het huidige bestuursakkoord verregaande maatregelen, een substantiële hoeveelheid beleid inclusief een omvangrijk financieel beslag omvat;
- een bestuursakkoord van de financiële en beleidsmatige omvang als dat in Noord-Brabant - met daarbij ook nog eens de omvangrijke 'trendbreuken' zoals geformuleerd bij de begroting 2020 (waarbij middelen reeds uit de volgende twee bestuursperioden in nieuwe verplichtingen zijn

vastgelegd) -, waarvan niet klip en klaar duidelijk is of en zo ja welke onderdelen door alle oorspronkelijke ondertekenaars nog volledig worden ondersteund, onhoudbaar is;

besluiten:

- het bestuursakkoord 'Kiezen voor kwaliteit' te verwerpen, en in te zetten op onderhandeling over een nieuw bestuursakkoord;

en gaan over tot de orde van de dag.

Alexander van Hattem, PVV

Harry van den Berg, PVV

Patricia van der Kammen, PVV

Maikel Boon, PVV."

Motie M 160-2019 'Inlegvel bestuursakkoord'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 22 november 2019, ter bespreking van de ontstane politieke situatie na het opstappen van twee gedeputeerden uit het college van GS;

constaterende dat:

- twee gedeputeerden zijn opgestapt uit het college nadat een deel van de coalitie in PS geen steun gaf aan plannen van het college met betrekking tot de landbouw;
- onduidelijk is geworden of en zo ja welk deel van het bestuursakkoord precies nog op steun kan rekenen van de partijen die hun handtekening onder het akkoord hebben gezet;
- tevens onduidelijk is geworden of en zo ja welk deel van het inlegvel van het bestuursakkoord (Aanvullende afspraken veehouderij d.d. 7 juni 2019) precies nog op steun kan rekenen van de partijen die hun handtekening onder het inlegvel hebben gezet;

overwegende dat:

- duidelijkheid gewenst is voor de landbouwsector;
- de partijen die hun handtekening hebben gezet onder het inlegvel (Aanvullende afspraken veehouderij d.d. 7 juni 2019) nu de mogelijkheid hebben om in elk geval die beloftes die zij daarin hebben opgenomen, te herbevestigen;

besluiten:

het inlegvel (Aanvullende afspraken veehouderij d.d. 7 juni 2019) onverkort te herbevestigen als minimaal uitgangspunt voor omgang met de sector.

Alexander van Hattem, PVV

Harry van den Berg, PVV

Patricia van der Kammen, PVV

Maikel Boon, PVV."

Motie M 161-2019 'Motie van wantrouwen college van GS'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 22 november 2019, ter bespreking van de ontstane politieke situatie na het opstappen van twee gedeputeerden uit het college van GS;

constaterende dat:

- twee gedeputeerden zijn opgestapt uit het college nadat een deel van de coalitie in PS geen steun gaf aan plannen van het college met betrekking tot de landbouw;
- duidelijk is geworden dat een deel van het bestuursakkoord niet meer op steun kan rekenen van de partijen die hun handtekening onder het akkoord hebben gezet;

overwegende dat:

- Brabant gebaat is bij een nieuw bestuur;

besluiten:

hun vertrouwen in het college van Gedeputeerde Staten op te zeggen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Alexander van Hattem, PVV

Harry van den Berg, PVV

Patricia van der Kammen, PVV

Maikel Boon, PVV."

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Smeulders, Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Nou, meneer Van Hattem, omdat u daar staat, ik heb wel nieuws voor u: onze fractie heeft helemaal geen kwartje nodig om te klappen voor dit college, dat doen we echt helemaal voor niks. We zijn er hartstikke trots op, dus bij dezen.

Ja collega's, de eerste vergadering na de veelbesproken, en veel ná-besproken, begrotingsbehandeling van 8 november. We hebben daarbij de begroting voor 2020 vastgesteld, we hebben een eerste uitvoering gegeven aan het bestuursakkoord en we hebben gestemd over een hele lijst aan moties en amendementen die duidelijk maken waar deze Staten voor staan. Helaas, laat op de avond, ergens in de nacht, zijn er twee gedeputeerden van het CDA afgetreden, en dat is voor hen een persoonlijk drama. Dat vinden wij nog steeds en in die zin is het wel goed om daar even bij stil te staan in dit huis. Daarom is het ook goed dat wij nu dit debat voeren, om helder te maken wat de politiek-bestuurlijke situatie nu eigenlijk precies is. Wat ons betreft is die op zich redelijk helder. Daarbij doe ik misschien ook wel een poging om het debat tot nu toe samen te vatten. Nou, er is een college, dat is hartstikke missionair – om die vraag ook maar meteen te beantwoorden –, het college doet haar werk, en dat is ook belangrijk, want we zitten in een stikstofcrisis en er moet een oplossing komen voor de stikstofcrisis in Brabant. We hopen dat de gedeputeerde daar misschien dadelijk wat meer over kan vertellen, of we dat nog steeds kunnen verwachten richting 13 december.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, toch misschien ook aan de PvdA nog maar de vraag. We hebben net het CDA horen vragen: er wordt dadelijk, ja, het hele stikstofbeleid wordt heroverwogen. Eén: weet de fractie van de PvdA daar überhaupt iets van? En twee: blijkbaar weet het CDA dan iets wat de PvdA dan misschien niet weet, hoe kan dat?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dat is een goede vraag, mijnheer Everling. Dat weet ik ook niet. Ik weet alleen dat ik dat mevrouw De Hoon net heb horen zeggen. En ik kan u zeggen, want die vraag komt natuurlijk ook – u heeft er met mevrouw Roijackers net een heel inhoudelijk debat over gevoerd –: waar staat u dan eigenlijk voor op het stikstofdossier? Nou, heel simpel: voor de uitvoering van het bestuursakkoord. En meer kan ik er niet over zeggen.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Dus wat de PvdA betreft is een heroverweging niet aan de orde?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Het bestuursakkoord is en blijft het uitgangspunt wat de PvdA betreft.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Om allereerst nog even op dat kwartje terug te komen: helaas is het sowieso niet meer mogelijk om er een kwartje in te gooien door de invoering van die verschrikkelijke euro, maar dat terzijde.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik dacht het kwartje van Kok, meneer Van Hattem!

De heer **Van Hattem** (PVV): Het kwartje van Kok, ja, dat mogen ze ook wel eens een keer teruggeven; dat heeft de PvdA ook al van onze burgers afgepakt. Maar het punt waar ik nu mee wil komen, voordat u voor het college gaat klappen: we hebben een bericht gezien van de PvdA Brabant, door u gecommuniceerd, waarin letterlijk staat "Stabiele coalitiesamenwerking met de CDA-fractie is de afgelopen weken onmogelijk gebleken". Wat betekent dit bericht? Wat is de consequentie van die onmogelijkheid?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Ja, nou, het bericht begint met een kop, en die kop is: 'Aftreden gedeputeerden CDA'. Dus daar gaat het over. Het gaat erover dat twee CDA-gedeputeerden zijn afgetreden. En het gaat er ook over dat het heel erg lastig was om daar met de CDA-fractie uit te komen. En daarin is de conclusie volgens mij, voor die twee CDA-gedeputeerden zelf, en voor onze fractie, dat die stabiele coalitiesamenwerking met die fractie van het CDA richting het debat van 8 november, en op 8 november zelf, ja, heel erg lastig was.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dan hebben we daar toch een bijzonder punt te pakken, want u zegt in dit bericht dat u uitgebreide gesprekken hebt gevoerd, uw gedeputeerde Van Merrienboer heeft erbij gezeten, de andere fracties hebben erbij gezeten, en u concludeert in uw bericht dat een stabiele coalitiesamenwerking, een *coalitiesamenwerking*, niet alleen zomaar een gesprekje, maar echt een samenwerking, met de CDA-fractie niet mogelijk is gebleken. Dat is echt geen lichtvaardige boodschap die je zomaar eventjes in een berichtje eruit gooit, dat is een bericht waar normaal gesproken enige politieke consequenties aan vast zouden zitten. Dus de vraag is: wat is de betekenis van die zinsnede over stabiele coalitiesamenwerking die niet mogelijk is? Is die stabiele coalitiesamenwerking nu opeens wel weer mogelijk voor u en, zo ja, om welke redenen en op welke momenten niet meer?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van Hattem, u stelt heel lange vragen, dat is niet handig, want dat geeft ook de gelegenheid om er geen antwoord op te geven. Maar dat gaan we wel doen, want het is namelijk heel helder. Mevrouw Otters heeft het daarstraks al heel helder aangegeven. Mevrouw Otters heeft echt een goed betoog gehouden, daar heeft u misschien niet op gelet, maar het is wel zo. Mevrouw Otters heeft namelijk gezegd dat we in een grote crisis zitten in Brabant, en in die grote crisis is het nu belangrijk dat het college gewoon z'n werk kan doen. Dus wij gaan hier niet politiek doen, wij gaan nu geen politieke consequenties trekken, dat gaan we niet doen. Daar kunt u van alles van vinden, maar in het belang van de Brabander doen we dat nu niet, en dat wilt u horen. In die zin is het heel helder: wij willen het college z'n werk laten doen en in december met het pakket laten komen.

Ons bericht, waar u net aan refereerde, eindigt ook met het feit dat wij weer een stabiel bestuur voor Brabant willen en dat we daar t.z.t. mee verder gaan.

De **voorzitter**: Oké. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, dit wordt niet zo'n lange vraag. Het meest verrassende moment in deze Statenvergadering was het moment dat mevrouw De Hoon zei: 'Er heeft een heroverweging plaatsgevonden'. En ik zag het voor me gebeuren bij GroenLinks, D66 en de PvdA: compleet verrast! En ik begrijp dus dat er absoluut geen sprake is van een heroverweging. Hoeveel vertrouwen heeft u nou nog in een fractie die hier in een openbaar debat beweert dat er iets heeft plaatsgevonden waarvan alle andere coalitiepartijen geen weet hebben?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vind het vooral fijn dat de CDA-fractie heeft aangegeven dat ze in ieder geval voorlopig het college steunen, dat het college dadelijk met een goede oplossing gaat komen voor het stikstofpakket en daarna kijken we verder.

De **voorzitter**: Heijmans. Nee? Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, misschien kan mijnheer Heijmans even blijven staan, want ik heb namelijk de dinerpauze gebruikt om nog eens na te denken over wat mevrouw De Hoon daar zou kunnen bedoelen. Soms is dat zinvol. U was erbij in deze Statenzaal, toen namens het college werd gezegd dat er landelijk ontwikkelingen zijn en dat het logisch is dat al onze beleidsvraagstukken, of het nou gaat om mobiliteit, of het nou gaat over natuur, of het nou gaat over de transitie van de veehouderij, in de grotere context geplaatst moeten worden van het Rijksbeleid dat op dit moment op ons afkomt. Dus fracties die hier doen alsof het verrassend is dat het beleid van het college wordt heroverwogen, wil ik toch echt erop wijzen dat u er allemaal bij was, dat het college heeft aangegeven "we gaan daarnaar kijken".

De **voorzitter**: Oké. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, meneer Meijer, dit was natuurlijk altijd al bekend, maar mevrouw De Hoon heeft gezegd dat er een heroverweging heeft plaatsgevonden, daarmee suggererend – en dat was volgens mij de reden waarom u zo verrast was – dat de coalitie met het college overleg had gehad en er dus een nieuw landbouwbeleid, een ander beleid dan dat van 2017, zou komen.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Laat ik dan in ieder geval namens mijn fractie daar heel duidelijk over zijn. Uiteraard zien wij vanuit het college rond 13 december een gebiedsgerichte aanpak, waarin antwoord wordt gegeven op een aantal van dit soort vraagstukken, uiteraard maakt ook de veehouderij daar onderdeel van uit, en dat is niet nieuw, dat heeft u namelijk gedeputeerde Grashoff zelf horen zeggen. Dus laten we het allemaal een beetje in perspectief plaatsen.

De **voorzitter**: Oké. Smeulders kan nu verder met zijn... Nee. Even een overzichtelijke ordening bij de interruptietafel, want nu zie ik sommigen gearriveerd en sommigen onderweg. Maar Vreugdenhil was, geloof ik, de eerste.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Dit verbaast me nou, want volgens mij lag er een motie van de CDA-fractie die vroeg om ruimte voor heroverwegen, en gaf de coalitie daar geen enkele millimeter ruimte voor, want als die motie aangenomen zou worden, zou er heibel in de tent zijn, en zei de D66-fractie: het maakt me niet uit wat het CDA vindt, als ze maar leveren als er gestemd moet worden. En nu zegt u hier dat we toch alles gaan heroverwegen en dat u eigenlijk die ruimte biedt aan de CDA-fractie die zij volgens mij op 11 oktober daarin vroegen. Volgens mij bent u dan de CDA-fractie een beetje aan het piepelen, als u dat soort dingen nu hier gaat neerleggen.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Nee, want ik kan me nog heel goed herinneren dat gedeputeerde Grashoff op een gegeven moment bezig was met de beantwoording van een bepaalde vraag. Toen heb ik hem nog geïnterrupteerd met de vraag "Beziet u dat nu vanuit de afspraken binnen het college en binnen het coalitieakkoord, of beziet u dat vanaf een nulpunt?" Hij gaf daar heel helder aan "Wij bezien dat vanuit het bestuursakkoord en ja, vanuit dat perspectief beschouwen we natuurlijk alles op de toekomstbestendigheid van ons beleid". Dat was het antwoord, al parafraseer ik een beetje. Dat was het antwoord en dat is dus niet nieuw. We doen vandaag alsof er heel veel gebeurt, maar dat is helemaal niet zo.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. De motie was klip-en-klaar, dat er ruimte gevraagd werd tot heroverweging van 1 april, en dat ging al te ver. Ik heb ook in tweede termijn op 25 oktober gezegd: als je een fractie zo weinig ruimte biedt, dat je ze echt helemaal vastzet en op geen enkele manier meer vanuit hun hart kan laten spreken, dan begrijp ik het heel goed dat een CDA-fractie op een gegeven moment zegt "jongens, dit is voor ons genoeg geweest". En dan moet het wel heel pijnlijk zijn als ze nu horen dat u eigenlijk die ruimte best wel had willen geven, maar op dat moment een fractie klem zette. Nou, dan vraag ik me af of het vertrouwen tussen coalitiepartijen daarmee gegroeid is.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Maar voorzitter, de heer Vreugdenhil maakt nu zulke korte bochtjes. Kijk, als je het toespits op 1 april, ja, dan zegt mijn fractie uiteraard "we gaan niet nu sec 1 april met elkaar in ogeschouw nemen". Maar in het eerste stikstofdebat dat we hier voerden - ik weet niet eens meer wanneer het was, want we hebben inmiddels al een reeks - werd gezegd: op 13 december komen we met een gebiedsgerichte aanpak waarin we integraal gaan kijken naar alle beleidsterreinen. En ja, dan worden alle beleidsterreinen overwogen, en daar komt een voorstel onze kant op. En ik hoop dat het 13 december wordt, want uw minister moet nog steeds een aantal dingen uitwerken, meneer Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Goed. Dan waren er nu twee interrupties op Smeulders neem ik aan. Ja. Allereerst Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Heer Smeulders, als ik u goed beluister, zegt u het volgende: we houden de CDA-fractie nu even uit de wind tot 13 december en daarna gaan we kijken of we de zaak weer kunnen lijmen.

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nee, dat heb ik helemaal niet gezegd.

De **voorzitter**: Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Natuurlijk niet in deze woorden, maar ik luister tussen de regels door en dan zegt u dat echt.

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nee, dat heb ik niet gezegd.

De **voorzitter**: Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Wat ik me afvraag: de hele coalitie geeft aan dat we gaan wachten tot 13 december, wat gaat de coalitie doen als vanuit het Rijk, waar het CDA in de coalitie zit, met maatregelen wordt gekomen waar het college eigenlijk niet achter kan staan, of de coalitie niet achter kan staan? Wat doen jullie dan?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, het zal er een beetje aan liggen of die maatregelen wettelijk verplicht zijn. Kijk, als ons als provincie door de Rijksoverheid een wet wordt opgelegd waar we aan moeten voldoen, dan moeten we eraan voldoen. Dat is op verschillende fronten. Als dat niet zo is, dan vind ik belangrijk dat Brabant eigen beleid maakt, om zo goed als mogelijk de Brabantse situatie te lijf te gaan.

De **voorzitter**: Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): En wat doet u dan met het CDA op het moment dat landelijk meer meegaat met de CDA-richtlijnen dan wat er op dit moment speelt?

De **voorzitter**: Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik kan daar heel moeilijk antwoord op geven, aangezien het om een situatie gaat waarvan ik nu echt niet kan beoordelen waar het om gaat.

De **voorzitter**: Oké.... U was nog niet helemaal klaar met uw betoog?

De heer **Smeulders** (PvdA): Nee, maar het verbaast me dat ik nu met mijn betoog verder kan. Sorry. Even kijken. Ja, het college hadden we gehad. Dat is er nog, is missionair, doet haar werk en dat is belangrijk, want we moeten de stikstofcrisis oplossen. We hebben nog steeds een bestuursakkoord. We kijken naar die stemmingen van 8 november en we gaan dadelijk ook nog een keer kijken naar hoe dat gaat met die motie van wantrouwen natuurlijk, of iedereen die wel of niet gaat steunen. Op 8 november hebben we gezien dat de begroting is vastgesteld, we hebben gezien dat de meerderheid van PS een motie heeft gesteund waarin het bestuursakkoord nog steeds het uitgangspunt is en we hebben op 8 november gezien dat de meerderheid in PS de stikstofaanpak van het college steunt. Dus het schip ligt

gewoon op koers en vaart door. En dat is heel belangrijk: richting 13 december eerste stappen zetten in het oplossen van de stikstofcrisis en daarna kijken hoe we verder gaan.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders voor zijn bijdrage. Brouwers, 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voorzitter. Dualisme is een schoon woord, maar een fractie en twee gedeputeerden die het echt niet met elkaar eens zijn, dat gaat natuurlijk nooit goed. Hoe is het zo ver kunnen komen? In de basis waren de coalitiebesprekingen voor het CDA natuurlijk al desastreus verlopen: geen landbouw, geen natuur/milieu, geen energie. Voorzitter. Het CDA liet zich met een kluitje in het riet sturen en kreeg uiteindelijk – sorry dat ik het zo zeg – een pretpakket. En het CDA had vier jaar gevochten voor de boeren, zwaar oppositie gevoerd, hard campagne gevoerd, om te vertellen dat de toenmalige coalitie, zonder het CDA, het helemaal fout deed. En toen kwam het CDA in de coalitie, maar zonder die dossiers waarin boeren een rol spelen. Was het pluche dan toch beter, dan maar met een pretpakket verder? Nou, voorzitter, het vervolg hebben we meegemaakt. Meer dan duizend boeren met tractoren, en vaak zijn dat CDA-stemmers, hielden ons gegijzeld. En de CDA-fractie kwam in een steeds moeilijker pakket te zitten. Dat zag je ook hier in deze ruimte aan de gezichten van de fractieleden van het CDA. Het CDA kwam toen met vijf eisen, maar trok die later weer in. Een week later kwam een van die eisen weer terug. Niemand begreep het meer en de gedeputeerden kwamen steeds meer vast te zitten tussen het coalitieakkoord en de volledig – mag ik zeggen: – ontspoorde, maar vooral stuurloze fractie. Aldus zat er voor de twee CDA-gedeputeerden niets anders op dan om hun ontslag in te dienen.

Maar wat nu? Wie komt er in de coalitie nu op voor de boeren? Waar is de coalitiemeerderheid? Welk beleid gaat het CDA nu steunen? En één prangende vraag die ik eigenlijk nog steeds niet begrijp: als er dan een probleem is, waarom hebben de twee gedeputeerden niet gewacht tot 13 december? Dan had je meteen een kapstok gehad. Uiteindelijk blijft dat de verantwoordelijkheid van het CDA. Wat gaat zij nu doen? We horen dit graag.

Maar ik wil graag positief eindigen, want we moeten niet vergeten dat gedeputeerde Van der Sloot heel voortvarend bezig is geweest onze aangenomen 50PLUS-motie uit te voeren. Daarvoor is al veel lof gekomen vanuit het maatschappelijk middenveld. Hierbij past dan de zorg wie dit dossier gaat overnemen en of er dan met dezelfde voortvarendheid aan doorgewerkt gaat worden.

Voorzitter. Dit was mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ojee...

De heer **Meijer** (D66): Nee, maak u geen zorgen. Ik zal het niet zo scherp formuleren als ik in de raad van Waalwijk wel zou doen. Ik heb goed nieuws voor u, want het onderwerp is belegd bij gedeputeerde Spierings. Ik ken haar al wat langer. Zij heeft veel passie voor de onderwerpen waar u het over heeft en ik heb dan ook echt veel vertrouwen dat dat netjes uitgevoerd wordt, in lijn met wat u graag wilt.

De **voorzitter**: Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mag ik even vragen aan de heer Meijer: begrijp ik goed dat u gemeenteraadslid gaat worden in Waalwijk?

De **voorzitter**: Nee, dat gaan we hier niet doen. U was klaar met uw betoog. U wilt reageren op Meijer? Dat mag. Ga uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Ja, het is niet direct een reactie op de heer Meijer, maar ik wil graag een reactie van het CDA daarop. Ik hoor nu dat de agrarische taken volledig bij mevrouw Spierings zijn belegd. Hoe staat het CDA daartegenover, zeker in de wetenschap dat het merendeel van de boeren totaal geen vertrouwen heeft in mevrouw Spierings? Ik hoop dat het CDA daar nu, of in tweede termijn, op in wil gaan.

De **voorzitter**: De volgende in de rij in deze termijn is mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren, die ik hierbij graag het woord geef.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Het huidige college wil wachten op de maatregelen van het kabinet. Een van de landelijke coalitiepartners geeft aan dat we nu pas bij de amuse van het zevengangendiner van de landelijke maatregelen zijn, namelijk de snelheidsverlaging tot 100 km op de snelweg overdag. De echte maatregelen, waaronder de krimp van de intensieve veehouderij, moeten nog komen. Nog voordat het kabinet de amuse had geserveerd, zijn twee gedeputeerden van tafel opgestapt. Gaan we ooit bij het toetje aankomen? De opgestapte gedeputeerden gaven aan dat loyaliteit richting het college en loyaliteit richting het CDA niet samengaan. Feitelijk betekent dat dat de CDA-fractie het beleid niet ondersteunt. Het kan toch niet zo zijn dat een coalitiepartij afstand neemt van het college, wacht tot alle rotmaatregelen zijn genomen en daarna weer instapt alsof er niets aan de hand is?

Brabant is altijd een provincie geweest die het heft in eigen hand neemt. Er is grote behoefte aan een integraal beleid. Laten we integraal beleid uitschrijven, waarbij we de gehele landbouwcrisis als uitgangspunt nemen en inzetten op aanpak bij de bron. Een serieuze daling van het aantal landbouwdieren, daarmee zetten we een stip aan de horizon. Die stip aan de horizon is broodnodig, ook om een nieuwe bestuurscrisis te voorkomen. Er komen nog veel meer maatregelen, waaronder de klimaataanpak, en we moeten voorkomen dat we van bestuurscrisis naar bestuurscrisis naar bestuurscrisis gaan. De situatie in onze natuur wordt steeds nijpender. Terwijl wij hier de zoveelste politieke show opvoeren en afwachten waar het kabinet mee gaat komen, neemt de biodiversiteit zienderogen af. De stikstof blijft zich als een verstikkende deken over Brabant verspreiden. Nog steeds stoppen er wekelijks boerenfamiliebedrijven, weggeconcentreerd door vee-industrieën, gefaciliteerd door dit college.

Voorzitter. Het is tijd voor die stip aan de horizon, het is tijd om nu echt te bouwen aan een toekomstbestendig Brabant waar we trots op zijn. We zullen zulke crises houden als we niet toe werken naar een echt duurzame landbouw, een landbouw met drastisch minder dieren, in evenwicht met onze Brabantse leefomgeving. Met drastisch minder landbouwdieren kunnen we constructief toe werken naar een toekomst zonder stikstofcrisis, zonder landbouwcrisis, zonder mestcrisis, zonder gezondheidscrisis en zonder bestuurlijke crisis. En voorzitter, die toekomst is plantaardig.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Vlasveld. De ChristenUnie-SGP-fractie bij monde van de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. "Er is niet zoveel aan de hand". Ik denk dat het haast historische woorden zijn die hier vandaag door de CDA-fractie gesproken zijn op een moment dat het politiek één grote puinhoop is. Voorzitter. Toen ik vanmorgen Jaco Geurts las in de krant, toen las ik door zijn woorden heen dat hij eigenlijk heel veel hoop had dat uiteindelijk Den Haag zou ingrijpen en de provincies zou overrulen. Tegelijkertijd zag ik daar ook de heer Harbers, die daar ook heel duidelijk in was: dat gaat niet gebeuren! En misschien maakt dat wel precies scherp waar we hier

staan. We zullen zelf hier in Brabant de knoop moeten oplossen. Voorzitter. En als het dan zo zou zijn dat alles heroverwogen zou moeten worden, dan zou ik nog ruimte zien voor de CDA-fractie om in de komende periode rustig af te wachten en te kijken wat er binnen te halen is. Maar als ik het debat zo volg vandaag, waarin GroenLinks heel helder is dat ze daadwerkelijk vast willen houden aan het ingezette beleid, dat de PvdA-fractie al aangegeven heeft dat ze het vertrouwen opzeggen in de coalitiepartner en dat D66 nu zegt van "ja, we hadden best wel meer ruimte willen geven voor heroverwegen, maar op dat moment hielden we jullie strak en mochten jullie die motie niet indienen en mocht die ook niet aangenomen worden", dan stel ik eigenlijk maar één vraag richting de CDA-fractie: hoe lang doet u dit zichzelf nog aan? Ik denk dat Brabant gebaat is bij helderheid en duidelijkheid, zodat we ook weten waar het college aan toe is, dat het college niet langer bungelt, maar dat we eventueel met steun van CDA of SP dan dit beleid gaan invoeren, dat is dan een duidelijke keus, óf wel dat er geen draagvlak is vanuit de Staten voor dit college, en dat dan ook in de volle breedte met alle partijen gezocht moet worden naar een oplossing van deze problematiek, en dat we daar helderheid en eerlijkheid over geven aan onze Brabantse burgers. En ik hoop dat de CDA-fractie zich in tweede termijn scherper en duidelijker wil uitspreken, want bij deze onzekerheid is niemand gebaat. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage in eerste termijn. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

Schorsing (20.11 - 20.23 uur)

De **voorzitter**: Goed. Mag ik u vragen uw plaatsen weer in te nemen? Gezien de orde van dit debat zou de vraag zijn: wenst het college te reageren op wat hier gewisseld is? Maar een aantal van u heeft expliciet vragen aan het college gesteld en daarom geef ik graag het woord aan het college, bij monde van gedeputeerde Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Het grootste gedeelte van het debat vindt natuurlijk onderling bij u plaats, bij ons mooie Brabantse parlement, maar er zijn een aantal vragen aan ons gesteld, misschien komt er dadelijk nog wel een aantal vragen op me af, en dan kunnen we volgens mij meteen duidelijkheid geven over hoe het perspectief van GS op de materie is zoals u die heeft behandeld.

Na het vertrek van onze gewaardeerde collega's Van der Sloot en Bergsma hebben wij meteen een verklaring uitgebracht die volgens mij best wel duidelijk was, namelijk: laten we nu niet met onszelf bezig zijn, laten we vooral de mouwen op blijven stropen en hard werken, om ervoor te zorgen dat we op weg naar 13 december met heel goede plannen hier komen, zodat we een zo groot als mogelijke meerderheid kunnen hebben voor de aanpak van de stikstofcrisis en vooral ook u in positie wordt gebracht om zoveel belangrijke vragen te beantwoorden die ook vandaag en al die andere middagen en avonden hier voorbij zijn gekomen, zodat u ervoor kunt kiezen om verantwoordelijkheid te nemen opdat Brabant niet op slot gaat, dat we én aan de natuurwaarden blijven werken én dat Brabant gewoon op een heel mooie manier kan blijven ontwikkelen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, die verklaring hebben wij natuurlijk allemaal gelezen, maar ik moet toch even heel scherp de vraag stellen aan gedeputeerde Van der Maat: bedoelt u met 'ons'

inclusief het CDA als coalitiepartij? Daar zou ik toch wel graag duidelijkheid over willen hebben. Beschouwt dit college het CDA nog als coalitiepartij?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Belangrijker nog is: beschouwt het CDA zichzelf als coalitiepartij? En dat wist u al voordat dit debat begon, maar ik ben heel erg blij dat het antwoord daar 'ja' op is. Ik ben ook heel blij dat de motie die een aantal weken geleden is ingediend door in ieder geval vijf partijen in deze zaal zo duidelijk verantwoordelijkheid heeft genomen en de opdracht heeft gegeven aan dit college om u allen in de positie te brengen om op 13 december een belangrijke afweging te maken. Die opdracht hebben we en gaan we uitvoeren.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Maar die motie was dus vóór het moment dat de twee geachte gedeputeerden – nogmaals waardering voor hun moedige stap – zijn opgestapt. Dus er is een nieuwe werkelijkheid ontstaan en het is de vraag of alles wat toen besproken is nu nog gebaseerd is op voldoende politieke steun. Dus als u spreekt over 'ons', spreekt u dan over een coalitie inclusief de fractie van het CDA?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Als ik spreek over 'ons', dan spreek ik namens het college van GS, het college van GS dat collegiaal bestuur voert, het college van GS dat de democratische principes hanteert dat opdrachten die worden gegeven door PS, zoals de begroting die is vastgesteld – een van uw vragen –, dat we die gewoon gaan uitvoeren. De vier, vijf mensen in Brabant die misschien dit debat nog aan het volgen zijn via de livestream – van eentje weet ik het in ieder geval zeker; goedenavond! –, weten precies waar het vanavond over gaat. We zijn nu drie uur met elkaar aan het debatteren, terwijl de bottom line eigenlijk vrij simpel is. Zitten we in een bijzondere situatie? Ja. Wordt 13 december knetter-belangrijk? Ja. Gaat er in de tussentijd iets gekks gebeuren waardoor er geen meerderheid ontstaat? Nee. Er is maar één vraag, en dat is eigenlijk de motie die u heeft ingediend, de laatste motie – over de rest ben ik dadelijk vrij kort. In die laatste motie zet u de bestuurbaarheid van Brabant op het spel, door een motie van wantrouwen in te dienen, en dat is ook een noviteit, terwijl u weet dat, als die motie wordt aangenomen, u in feite zegt: collegeleden, ga maar naar huis. Er zit een klein voordeel aan, gelet op de privésituatie, maar dat zullen we niet doen, want wij nemen gewoon onze verantwoordelijkheid. Als wij dat niet doen, zijn wij geen speler in Den Haag. Als wij dat niet doen, valt de boel stil. Als wij dat niet doen, dan kiest u ervoor dat alle afspraken zoals ze nu staan blijven, terwijl onze gedeputeerde heeft aangegeven "het is niet in beton gegoten". Dus mijn voorstel is: laten we van onze vrijdagavond gaan genieten. Laat ons maar gewoon lekker doorwerken in het weekend, zodat u 13 december verantwoordelijkheid kunt nemen. En laten we stoppen met spelletjes, want de uitkomst van dit debat is gewoon: er zijn 31 stemmen die steunen dat wij op 13 december een pakket gaan neerleggen. En daar moet u het maar mee doen.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil hier toch heel kort op reageren. Dit is het essentiële punt. Wij hebben het vertrouwensbeginsel en het vertrouwensbeginsel kan alleen maar getest worden in

ons democratisch stelsel door het vertrouwen uit te spreken met een motie van wantrouwen. Het is misschien een zwaar middel, ik heb hem hier nog nooit ingezet tegen het hele college, wel tegen een individuele gedeputeerde, maar nooit tegen het college, en daarom gebruiken we hem ook alleen in deze zeer, zeer uitzonderlijke situatie, om het vertrouwen te testen, omdat we dat gewoon met het instrument dat we daarvoor hebben, kunnen doen.

De **voorzitter**: De avond is laat, de vermoeidheid slaat toe, excuus: u had geen recht op die derde opmerking.

De heer **Heijmans** (SP): Geeft niet, want dan krijg ik hem ook!

De **voorzitter**: Dat is dan weer niet zo!

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Volgens mij iets van "wie springt er van een brug"!

De heer **Heijmans** (SP): Gedeputeerde, ik ben het helemaal met u eens. Er komt een tijd waarin het ontzettend belangrijk is dat je binnen een coalitie, ik zou zelfs zeggen: binnen de Staten, van elkaar op aan moet kunnen. Er komt een moeilijke tijd, er moeten zware besluiten genomen worden en ik denk inderdaad dat ons op 13 december nog heel wat te wachten staat. Nou hebt u te maken met een fractie waarop u steunt, waarop u moet kunnen vertrouwen straks bij die moeilijke besluitvorming. Die fractie heeft twee van uw gewaardeerde collega's compleet in de steek gelaten, compleet laten vallen. Hoe gaat u mij nou overtuigen dat u echt, serieus, het volle vertrouwen hebt in deze coalitiepartner?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik herken me niet in uw kwalificaties en ik heb ook helemaal niet de behoefte om u vandaag te overtuigen. Ik heb de behoefte om u 13 december te overtuigen, dat er dan een goed pakket ligt.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter. Dan wil ik toch gedeputeerde Van der Maat waarschuwen. Deze fractie heeft u al een keer eerder in de steek gelaten. Waar haalt u nu de garantie vandaan dat diezelfde fractie u op 13 december niet weer volledig in de steek laat? Of rekent u misschien op een andere fractie die u wel uit de brand zal helpen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Vanaf nu kunnen we het spel gaan spelen dat er iedere keer een pijl wordt afgeschoten en dat ik hetzelfde antwoord ga geven. Kijk, ik vind het heel erg lastig om me in uw positie te verplaatsen, want u gebruikt woorden en beelden, en zo zit ik niet in elkaar, zo zit dit college niet in elkaar. De opdracht is klip-en-klaar: laat Brabant niet in de steek, ben een speler in Den Haag, zorg dat er goede plannen komen. En 13 december hopen wij op een voltallige meerderheid te kunnen rekenen hier, omdat wij ervan uitgaan dat u en anderen, maar ook de SP, weet wat het betekent als het uur U is en de verantwoordelijkheid genomen moet worden voor deze provincie.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik vind het heel wat dat wij blind moeten geloven op het vertrouwen, want ondertussen zit gedeputeerde Grashoff van GroenLinks wel te onderhandelen met de minister en met mensen van het IPO. Andere gedeputeerden van het IPO heeft u beledigd, dat ze zeiden dat ze gezwicht waren voor intimidatie, dat dat totaal niet was. Nou, u bent GroenLinks 2.0, daar zit D66, die zijn nog groener dan GroenLinks, er is geen enkel referentiekader meer voor de boeren...

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Boon** (PVV): Vanuit het CDA kon er worden gereflecteerd voor de boeren...

De **voorzitter**: Uw vraag, mijnheer Boon?

De heer **Boon** (PVV): Waar gaat gedeputeerde Grashoff op reflecteren met deze groene coalitie?

De **voorzitter**: Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Ik heb eigenlijk helemaal geen behoefte meer om te reageren. Als u gewoon een normale, inhoudelijke vraag stelt, in plaats van allerlei bijvoeglijke naamwoorden, waar ik helemaal niet van gediend ben, als u een normale vraag stelt, dan geef ik een normaal antwoord.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dit is gewoon de arrogantie van de macht. Ik stelde een heel normale vraag, maar u wilt de vraag niet beantwoorden, en dan verschuilt u zich hier achter. U heeft gewoon een normale vraag gehoord en ik verwacht gewoon een normaal antwoord.

De **voorzitter**: Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): U heeft geen normale vraag gesteld, want u komt met allerlei bijvoeglijke naamwoorden over wat de VVD is en wat er allemaal GroenLinks is. Maar laat ik mijn best doen, omdat ik altijd hecht aan gewoon het inhoudelijke gesprek. En misschien, als we elkaar dadelijk treffen, dat u al die bijvoeglijke naamwoorden even weg kunt laten en gewoon meteen een inhoudelijke vraag kunt stellen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, ik probeer even een antwoord te geven. Het alternatief dat u schetst met uw motie van wantrouwen is dat wij nu naar huis gaan. Dan weet u één ding zeker: dan is er geen vertegenwoordiging in Den Haag. Deze Staten hebben op allerlei manieren, via moties die het gehaald hebben, via moties die het niet gehaald hebben, via inbreng vandaag, via een interpellatiedebat.... Hier zitten kundige bestuurders, durf ik in ieder geval van mijn collega's te zeggen, en ik heb er alle vertrouwen in, op basis van de afgelopen vier jaar en op basis van wat Brabant gewoon van ons verwacht, dat wij hier gewoon met een zorgvuldig, realistisch en uitvoerbaar pakket gaan komen, met als inzet zoveel als mogelijk van u te overtuigen. Dat betekent inderdaad niet dat er een PVV-pakket komt, het betekent ook niet dat er een pakket komt helemaal aan de andere kant. Wij gaan ons best doen om

zoveel als mogelijk Statenleden – er zal ongetwijfeld hoofdelijk gestemd worden – te overtuigen, omdat dat in essentie de opdracht is zoals wij die ervaren. Even iets minder politiek met z'n allen en iets meer verantwoordelijkheid voor Brabant nemen. Ik hoop ook op uw steun te kunnen rekenen, meneer Boon.

De **voorzitter**: Ik weet niet meer wie als eerste... De heer Vreugdenhil. Ja. Oké. Ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik ben heel blij met dit antwoord van de gedeputeerde, want kijk, we moeten vertegenwoordigd zijn, alleen, juist het grote vraagstuk dat u voorbereidt voor 13 december, daar gaat wel de hele crisis over, dus dat is wel van belang. Net kwam de vraag vanuit de CDA-fractie, die zei van: "ja, maar dan moeten de dingen wel heroverwogen kunnen worden". Dus mijn vraag aan u is: neemt u dan in die opdracht het coalitieakkoord als uitgangspunt, 'sec', of zegt u echt van: nee, wij willen echt dat brede draagvlak in de hele Staten, dus we gaan dan ook apolitek kijken hoe we dat vorm kunnen geven? Ik denk dat, als u die richting op zou willen gaan, dat ook wel recht doet aan de situatie die we hier op dit moment hebben en dat dan ook de opdracht zou kunnen wezen aan het college van: kom inderdaad echt met een pakket dat over alle schaduwen heen kan springen en dat ook zoveel mogelijk partijen in de Staten kan overtuigen...

De **voorzitter**: Ja. Uw vraag is duidelijk.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP):... maar tegelijkertijd niet helemaal vastgeklonken is in het bestuursakkoord, want dat is nou net de kern van deze hele discussie.

De **voorzitter**: Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik zou hier echt willen verwijzen naar de zorgvuldig gekozen woorden van de heer Grashoff in de afgelopen debatten. Wij nemen het bestuursakkoord als vertrekpunt, wij nemen allerlei andere inbreng als vertrekpunt. Ik verwijs naar de woorden die de heer Grashoff volgens mij in de vorige vergadering, of de vergadering daarvoor heeft gesproken over hoe wij op een zorgvuldige manier nu tewerk gaan, en dat doen we trouwens niet alleen op dit dossier, maar op alle andere dossiers ook. De inzet is niet, want dan zou het politieke spel ook een beetje saai zijn.... Ik bedoel: ik kraai altijd victorie als het lukt om een voorstel, laat ik maar zeggen, met unanieme meerderheid aan te nemen, dat is altijd onze inzet. Dat lukt niet iedere keer, maar dat is altijd wel de inzet. Ik wil hier echt verwijzen naar de woorden van de heer Grashoff, want die is daar volgens mij heel zorgvuldig in geweest en die weet ook zeker wat u als kenner en doorgewinterd politicus precies allemaal met uw woorden heeft bedoeld.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Die woorden heb ik heel goed gehoord, maar die waren gericht aan de CDA-fractie die een motie had ingediend die eigenlijk niet eens zo heel ver weg gaat van wat hier nu aan ruimte wordt geboden, en toch is die motie ontraden en was dat de aanleiding voor de crisis. Kijk, en dan wringt het met elkaar: aan de ene kant een ruimte die u wilt bieden en aan de andere kant de harde woorden die gesproken worden als een partij die motie indient en daar ruimte voor vraagt. En dat is precies waar het hier wringt met elkaar en waardoor nog steeds eigenlijk, door toch weer daarop terug te grijpen, wat mij betreft niet die volle ruimte geboden wordt die ook de CDA-fractie eigenlijk van u vraagt, om daarmee echt tot een volledige heroverweging te komen. Dus ik wil u nogmaals vragen om toch die ruimte daarin te bieden en dat signaal af te geven, want ik denk dat dat precies het

vertrouwen van de Staten kan winnen om richting 13 december goede besluiten voor te kunnen bereiden, maar ook goede besluiten te kunnen nemen.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): De woorden van de heer Grashoff waren niet alleen aan het CDA gericht, maar aan iedereen. Als GS tot PS spreken, dan, ja..., volgens mij is dat juist hetgeen waar Forum voor Democratie altijd zo'n aandacht voor vraagt: laten we dat niet in allerlei kamertjes doen, maar gewoon hier plenair.

Ik heb niet als inzet voor het debat vandaag dat we u vandaag kunnen overtuigen dat we 13 december met een pakket komen waar u mee uit de voeten kunt. Die ambitie heb ik niet, dus als dat een verschil in verwachting is, gaan we er niet uitkomen vandaag. Vandaag gaat het over de ontstane situatie, met als kernpunt: is er op dit moment draagvlak om ervoor te zorgen dat u 13 december goede beslissingen kunt nemen? Dat draagvlak is er. Zijn wij enorm gemotiveerd om nu vooral eerst een goed pakket te maken en daarna met onszelf bezig te zijn? Het antwoord op die vraag is ja.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u voorzitter. Ik vind het jammer om te horen dat gedeputeerde Van der Maat niet geïnteresseerd is in bijvoeglijke naamwoorden. We kunnen hem dan bijvoorbeeld ook nooit een compliment maken als zijnde een sympathieke, hardwerkende en gemotiveerde gedeputeerde, dus ja, dat is jammer dat ik dat compliment niet kan maken, maar desalniettemin wil ik even reageren op uw reactie op de motie van wantrouwen. U zegt: ja, u stuurt ons dan naar huis en dan kunnen we niks doen. Voorzitter. Ik wil toch even de nuance hierin aanbrengen. Wij dienen een motie van wantrouwen in met de bedoeling te laten uitspreken of er nog draagvlak is voor dit college. Als die motie zou worden aangenomen, dan is dit college demissionair. Dan hebben we in ieder geval duidelijkheid of dit een missionair of een demissionair college is op basis van de steun die hiervoor is in Provinciale Staten. Dus u hoeft nog niet meteen naar huis. U kunt nog vanuit uw demissionaire rol in overleg treden met PS, maar we weten dan wel of dit college geschraagd is op voldoende parlementaire steun in Provinciale Staten.

De **voorzitter**: Oké. Uw vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, ik had gedacht dat u, zeker ook als ervaren politicus, de betekenis van een motie van wantrouwen..., maar misschien is dit een kans om hem nog terug te nemen, want ik heb dat natuurlijk ook laten uitzoeken: stel nou dat de heer Van Hattem een motie van wantrouwen zou indienen – ik zag het natuurlijk aankomen vanuit u –, hoe zit dat dan feitelijk? Dat betekent dat u in principe ons ontslag vraagt, het betekent ook eigenlijk, volgens jurisprudentie, dat wij dan de keuze hebben: of wij leggen meteen ons ontslag neer, en dan zeggen we “nou, beste commissaris, veel succes de komende weken”, want we hebben natuurlijk heel veel vertrouwen in onze commissaris, maar dit er ook nog bij doen, zal ik maar zeggen, is wel heel erg veel! Stel nou dat we dat niet doen, dan kunt u zelf per direct ons ontslag afdwingen. En als u denkt van “nou, we zullen eens even kijken hoe het gaat demissionair”, dan hebben we eigenlijk een maand de tijd om ons ontslag neer te leggen. Maar daar gaat het niet om, want de portée van uw inzet is “wieberen”, de portée van uw inzet is “stop maar met de voorbereiding”, en dat gaan we niet doen, want wij gaan gewoon door om ervoor te zorgen dat we u 13 december kunnen overtuigen. En daar zit het mij in. Met de inzet van die motie, en daarmee heb ik hem ook maar meteen ontraden, enzovoort, en dan richt ik mij misschien nog wel meer tot andere partijen: als u ja zegt daartegen, dan zegt u ja tegen ‘stop de voorbereiding’, dan zegt u ja tegen de onbestuurbaarheid

van Brabant en dan zegt u vooral waarschijnlijk ja tegen alle plannen zoals ze er nu al zijn, en u zegt nee tegen een goed uitgezochte, realistische, uitvoerbare, zorgvuldige manier waarop we Brabant kunnen doorontwikkelen en aan onze natuurwaarden kunnen blijven werken – en ik ga er niet van uit dat veel mensen daar voorstander van zijn.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Ik moet op dit uitgebreide antwoord van de gedeputeerde toch even reflecteren met een aantal punten. Allereerst over de motie van wantrouwen. Het is inderdaad een instrument waarmee ontslag wordt gevraagd, maar dat wordt niet voor niets gevraagd: omdat er gewoon onduidelijkheid is of dit college nog wel een meerderheid in Provinciale Staten heeft. Deze motie moet daar gewoon duidelijkheid over verschaffen, en inderdaad: dan is er een termijn van maximaal vier weken, waarbij de mogelijkheid bestaat om opnieuw een college te vormen, om tot andere maatregelen te komen. Maar als u nu blindelings doorgaat met de gekozen weg, terwijl er twee weken geleden twee gedeputeerden zijn opgestapt van een van de grootste coalitiefracties, met de duidelijke boodschap: er is geen geloofwaardigheid meer in het handelen ten opzichte van de fractie die dit college schraagt, dan hebben we toch wel een punt waarbij we ons echt af moeten vragen of er nog daadwerkelijk steun is voor dit college. En daarom moeten we dit gewoon op deze manier testen. We moeten gewoon kijken of dit college de steun geniet waar zij van uitgaat dat ze daarmee door kan gaan en door kan besturen. Want u moet niet de illusie hebben van: ja, er zijn een paar gedeputeerden opgestapt, nou, dat is nog nooit gebeurd in Brabant, en we gaan gewoon klakkeloos door alsof er niks gebeurd is. Dat vind ik een kwalijke zaak en daarom wil ik gewoon kijken of er voldoende vertrouwen is in dit college door deze motie in te dienen.

De **voorzitter**: Levend staatsrecht zou ik zeggen. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nou breekt toch een beetje mijn klomp, want u zegt: klopt, kern van de zaak bij een motie van wantrouwen is 'dien uw ontslag in', maar vervolgens zegt u "ja, blijf asjeblieft nog even". Waar gaat het nou om?

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik ben echt totaal de draad kwijt.

De **voorzitter**: Ja, goed. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik heb voor beide heren – en misschien dat meneer Van Hattem even wil blijven – dé oplossing. Ik begrijp de redenatie van de gedeputeerde en ik begrijp de bedoeling van meneer Van Hattem met zijn motie van wantrouwen. Maar meneer Van Hattem, we zouden hetzelfde effect kunnen bereiken door een motie van *vertrouwen* in te dienen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Die bestaat niet.

De heer **Heijmans** (SP): Die bestaat wel, want dat bepalen wij zelf. Een motie spreekt een verlangen, een wens of een gevoel uit en wij kunnen uitspreken wat wij willen. Wij kunnen ons wantrouwen uitspreken en wij kunnen ons *vertrouwen* uitspreken. Dat heeft niet het nadeel dat de leden van het college onmiddellijk moeten verdwijnen, maar het geeft wel de duidelijkheid of er nog voldoende steun is voor dit

college, en dat zou mijn voorstel zijn: om uw motie van wantrouwen om te zetten in een motie van vertrouwen.

De **voorzitter**: Van Hattem, reactie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, daar nog een reactie op. Ons staatsrecht is gebaseerd op het vertrouwensbeginsel en als blijkt dat dat vertrouwensbeginsel verdwenen is, dan is de motie van wantrouwen het formele middel om te kijken of er nog sprake is van vertrouwen in zo'n college. Als je het vertrouwen daarin opzegt, zeg je duidelijk "oké, het vertrouwen is er niet meer, hiermee stoppen we en we gaan kijken naar verdere stappen". Dat wil dus niet zeggen dat meneer van der Maat en zijn collega's vanavond nog naar huis moeten, of morgenochtend. Dat kán een consequentie zijn, die kunnen ze er zelf aan verbinden, maar ze kunnen ook een paar weken uitstel vragen. Het is onlangs gebeurd in de gemeente Eersel, waar de wethouders na een termijn van vier weken hebben moeten opstappen, uiteindelijk zijn ze ook weer ingestapt et cetera, maar daar was een soortgelijke situatie, waarbij de raad ook zei van "we kunnen niet meer verder met het college en er moet opnieuw onderhandeld worden". En dat is wat hier moet gebeuren: we moeten opnieuw aan tafel als er sprake van is dat er geen steun meer is, geen vertrouwen meer is in dit college.

De **voorzitter**: Oké. Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, als ik mag reageren, voorzitter: als je heel veel woorden nodig hebt, heb je vaak niet zo'n duidelijk verhaal. Volgens mij kunnen wij een motie van treurnis, van droefheid..., we kunnen allerlei zaken uitspreken bij motie. Dat kunnen wij met dat vertrouwen ook en het voordeel is dat het een stuk positiever is en geen nadelige gevolgen heeft voor de positie van de gedeputeerden. Dus ik begrijp niet goed waarom u daar niet aan wilt.

De **voorzitter**: Goed. Maar nu gaan we dit debatje stoppen. Staatsrechtelijke innovaties, waarom niet? Maar we moeten het nu doen met het huidige, geldende staatsrecht, en dat is vanavond ook op dit debat van toepassing. Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter. Ik wil even reageren op wat de heer Van der Maat zei, dat, als wij zouden ontslaan, de commissaris alles moet doen. Ik acht onze commissaris in staat om de klus adequaat te klaren. Maar even iets anders. Ik denk dat de coalitiepartijen, ook GS, eigenlijk de zaak heel goed in regie houden. Iedereen heeft het erover dat we voor een heel belangrijke uitdaging staan en dat we dat eerst moeten tackelen. Maar het hele bestuursakkoord staat voor behoorlijke uitdagingen voor vier jaar, dus het is niet alleen dit onderwerp. Een coalitiebreuk, of een gedeputeerde die weggaat, had ook bij een klimaatbeleid kunnen zijn. Waar het om gaat is dat we als Staten, maar ook Brabant, de burgers, recht hebben op duidelijkheid...

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Altundal** (SP): Dat wilde ik vragen: als u als GS zegt, of ook de coalitiepartijen, "nou we hebben een minderheidscoalitie, het CDA gedooft ons", ben je helder daarin, maar zoals het nu is: is het nou een coalitie of is het gedoogsteun?

De **voorzitter**: Oké. Uw vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Coalitie en we werken heel hard om ook in ieder geval de tijdelijke waarnemingen die we moeten doen, zoals u die ook in onze besluiten heeft gezien, naar eer en geweten en zo goed als mogelijk waar te kunnen maken.

De **voorzitter**: Altundal, tot slot.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, een helder antwoord, en dat betekent dat op het moment dat het CDA nog steeds een partner is in de coalitie – twee gedeputeerden hebben zelf besloten om ontslag te nemen, iedereen kan dat, dat is hun eigen recht, zou ik zeggen –, dan zou het CDA vandaag nu weer twee gedeputeerden kunnen aanleveren, want er is een vacature voor hen. Hoe ziet u dat? Waarom vraagt u het CDA niet dat dat aangeleverd wordt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nu blijf ik op die halve vierkante meter staan waar ik het vandaag met u over wil hebben, namelijk omdat wij nu eerst op weg naar 13 december alles uit de kast gaan halen om een goed voorstel te maken. We weten allemaal dat 13 december een belangrijk moment is, en dan kijken we verder hoe we dat allemaal gaan regelen.

De **voorzitter**: Goed, vervolgt u uw betoog.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dan kom ik bij het advies ten aanzien van de moties 155 tot en met 160. Mijn advies is om die aan te houden, omdat ik denk dat we dat op 13 december moeten doen. Indien u die toch in stemming brengt, dan ontraad ik ze, met als argumentatie dat de inschatting van GS is dat deze moties nu niet bedoeld zijn als een inhoudelijke bijdrage aan het debat, dat het veeleer de doelstelling is om verdeeldheid tot stand te brengen, verdeeldheid in een tijd waarin we er vooral alles aan moeten doen om 13 december u in positie te brengen, om belangrijke beslissingen voor Brabant te nemen.

De **voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Deze inhoud komt 13 december aan bod. Als u ze nu in stemming brengt, dan ontraden we het, want het doel is niet zozeer de inhoud, het doel is verdeeldheid.

De **voorzitter**: Interruptie Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, even een paar stapjes terug, want ik stond hier al voordat de gedeputeerde over deze moties begon. U werkt aan een pakket maatregelen voor 13 december. Helder. U geeft aan dat er een coalitie is met het CDA er nog in. Helder. Rekent u dan ook op de volledige steun van de coalitie voor dit pakket maatregelen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Sterker nog, de ambitie van GS gaat veel verder. Ik reken ook op uw steun, op de steun van uw buurman, op de steun van úw buurman. Dat is onze inzet, ja.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Gezien het stemgedrag van het CDA de afgelopen tijd, zou ik daar niet zo zeker van zijn. En welke conclusie kan GS, de gedeputeerde, daaraan verbinden?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dezelfde conclusie als ik aan het stemgedrag van u wel eens verbind, en van uw buurman en van úw buurman, dat iedere dag opnieuw wij ervoor gaan om toch u aan boord te krijgen op goede plannen, dus ook 13 december.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik vind het heel erg jammer dat de gedeputeerde aangeeft dat wij moties indienen om verdeeldheid te scheppen. Ik vind dat heel erg jammer. Er is een nieuwe situatie ontstaan. Er zijn twee gedeputeerden opgestapt, een nieuwe situatie. Meneer Grashoff gaat naar het Rijk en naar het IPO. Wij willen de gedeputeerde wat meegeven. Wij willen in de nieuwe situatie nieuwe standpunten aandragen. Dan vind ik de insinuatie dat wij verdeeldheid willen scheppen..., ik hoop dat u dat wilt terugnemen en dat u wilt zeggen: nou, blij dat jullie constructief willen meewerken, maar we kunnen het alsnog niet steunen, of wel; dat is aan u, daar ga ik niet over. Maar bent u daar bereid toe?

De **voorzitter**: Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik vind het heel vervelend dat u dat zo ervaart, maar ik kan niks anders dan gewoon oprecht en eerlijk aangeven hoe GS de inschatting maken over het doel van deze moties. Wij hebben in ieder geval, en misschien dat dat een geruststelling is: wij hebben als GS de komende weken, om ons werk goed te doen, geen uitspraken nodig op deze moties, omdat we weten dat al deze ingrediënten spelen, omdat we ook weten dat het goed wegen over hoe je naar deze moties kijkt pas kan in samenhang met alle andere ingrediënten op 13 december. Dus ja, mijn advies zou ook echt zijn aan PS: stem hier nou niet mee in, want geef uzelf even de ruimte om 13 december alles goed in samenhang te kunnen zien.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik wil één motie als voorbeeld even noemen, over het gedeeltelijk schrappen of herindelen, dat dat een oplossing kan zijn. Dat is een motie die ook gewoon in de Tweede Kamer besproken is, waar heel veel partijen steun aan hebben gedeeld. U doet nou of het verdeeldheid zaaien is, nee: wij willen voor die 13 december ook een zo goed mogelijk maatregelenpak, waarmee iedereen tevreden is, waarmee de boeren tot hun recht komen, de industrie kan blijven draaien en de natuur ook gewoon kan blijven doordraaien. Dát willen wij. Wij willen geen verdeeldheid zaaien, maar we willen juist meneer Grashoff wat extra's meegeven, en dat is puur constructief bedoeld, zoals wij meestal constructief meewerken, en dan vind ik het heel jammer dat GS zo kleinzerig hierin zit, dat we verdeeldheid scheppen, en dat dat nog wordt uitgesproken ook.

De **voorzitter**: Goed, dit lijkt me gewisseld. Ja? Van der Wel, interruptie.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. De gedeputeerde heeft herhaaldelijk gezegd 'laat ons ons werk doen, ook in Den Haag'. Betekent dat dat uw inzet is, en dat u ook niet met minder terugkomt: niets minder dan wat hier is afgesproken in Brabant? Ergo: er wordt niet geknibbeld,

geknabbeld, aan die maatregelen die nu hier en daar op tafel liggen, het is ten minste het pakket dat hier in de coalitie is afgesproken. U komt niet met minder terug.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ook dit hebben we gewisseld. Ik wil echt verwijzen naar de zorgvuldig gekozen woorden van de heer Grashoff. Dat debat hebben we gedaan. Vanochtend, en ook vandaag, heeft ons nog meer bagage en goede ideeën om mee te nemen, maar het is gewoon nu prematuur om daar uitspraken over te gaan doen, dus dat ga ik ook niet doen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Er ligt nu een motie voor, we moeten ons vertrouwen of wantrouwen uitspreken. Uiteindelijk zullen we een keuze moeten maken op basis van wat u in de coalitie tot nu toe gedaan heeft. Dat is best lastig, want ik weet niet of u ons voldoende heeft overtuigd ten aanzien van onze moties die we hebben ingediend. U heeft ze niet allemaal aangeraden, dus we moeten ook dat meewegen in 'hebben we vertrouwen in u?' Die motie ligt er gewoon.

Het tweede punt is: u zegt "ik ga u niks beloven". Aan de andere kant: het resultaat kan dusdanig zijn dat u toch moet inschikken. Is het dan een optie dat u zegt "o, dat is fijn, het CDA is tevreden en die kan weer instappen"? Is dat een optie wat u betreft?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Ik snap de pogingen, maar er is één motie aangenomen die echt cruciaal is, en dat is de motie "Ga aan het werk, zorg dat er 13 december een goed pakket ligt, betrek partners erbij". En voor hoe wij daar in alle zorgvuldigheid mee aan het werk zijn verwijs ik nogmaals naar de woorden van de heer Grashoff in de vorige debatten.

De **voorzitter**: Goed, en nu vervolgt u uw betoog met een oordeel over de nog resterende moties.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, voorzitter, volgens mij heb ik dat gedaan, namelijk de moties 155 tot en met 160, mijn advies is, vanuit de constructieve samenwerking zoals we die inderdaad ook met de heer Boon en met de PVV hebben: houd die aan. Om deze moties heel goed op waarde te kunnen schatten moet je vooral de samenhang zien met de andere zaken. Dus ik waardeer enorm de inzet en laten we dat 13 december dan met elkaar doen. Als ze toch in stemming worden gebracht, oké, laten we dan ook die samenwerking aangaan. Ik ontraad hem nog wel steeds, maar dan ook met een aanvullende onderbouwing. Ik denk dat u echt uzelf de ruimte moet geven om het in samenhang te zien 13 december. Het zou zo zonde zijn als u nu voor of tegen een motie stemt en 13 december denkt: ah, potverdorie, nu zie ik het hele pakket, ik had toch vandaag een andere afweging moeten maken. Dus hoed u daarvoor en zeg gewoon: ik stem tegen deze motie en ik wil er graag 13 december over praten. Dat is misschien wel het meest wijze advies.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Houd ze aan, dus dat is niet "trek ze terug", maar houd ze aan. Dan moet ik ze nog een keer in stemming brengen, maar 13 december verwachten wij dat er dan een pakket ligt, dus dan kan ik toch niet gedeputeerde Grashoff met terugwerkende kracht naar het IPO sturen voor iets wat al besloten

is? Dat pakket ligt er dan toch al, dus dan zal het toch juist nú het moment zijn om de ingrediënten toe te voegen die wij willen zien vanuit deze partijen, die hij meeneemt in die onderhandelingen richting dat pakket? 13 december zijn wij toch te laat?

De **voorzitter**: Goed. Nog één reactie van de gedeputeerde, en dan lijken me de gedachten hier wel over gewisseld.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, volgens mij vindt u het ook belangrijk dat wij heel goed kijken wat andere partijen buiten vinden, enzovoort, enzovoort, mensen die op het voorplein hebben gestaan, gaan we ook mee in gesprek. Dus ja, hoe dat dan werkt in dit soort processen is: zet u nou niet nog verder vast met allerlei uitspraken, omdat u ook nog de inbreng van anderen wilt betrekken. Dus daarmee herhaal ik eigenlijk mijn voorgaande woorden.

De **voorzitter**: Boon, ten laatste.

De heer **Boon** (PVV): Ja, dan wil ik toch weer terugkomen op die motie 155 over Natura 2000-gebieden. Wij zetten de gedeputeerde juist níét vast, wij geven hem juist de ruimte dat het geen taboe is, en dat is wat u, denk ik, ook wilt. Dus wat we op de een of andere manier uitspreken is: het gedeeltelijk schrappen of herinrichten, dat is geen taboe en beschouw dat ook niet als taboe met de inbreng. Wat eruit komt, dat zien we 13 december, maar tot die tijd willen we gaan taboes en dan zetten we u juist níét vast, nee: we geven juist de gedeputeerde vrijheid mee. Bent u dat met mij eens?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nee, ik blijf echt bij de lijn – daarom alle moties in één keer, dat is ook een noviteit misschien, 155 tot en met 160 – houd ze nou even aan en zo niet, dan ontraad ik ze. Zie het pakket in samenhang. Wij gaan de komende weken hard aan het werk.

Motie 161. Bij wijze van afsluiting wil ik het nog een keer benoemen: die ontraad ik echt met klem, want een stem voor deze motie is een stem voor stilstand, een stem voor de onbestuurbaarheid van Brabant, en dat wilt u toch niet, daar wilt u toch geen partij in zijn, in zo'n keuze? 13 december zien we elkaar weer, dan gaan we graag het debat op inhoud verder met u aan.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik inventariseer even of er behoefte is aan een tweede termijn en of we meteen met die termijn door kunnen gaan. Er is behoefte, zie ik, bij een enkele fractie. Kunnen we meteen door ook? Ja? Dan is het zo dat in de volgorde de heer Van Pinxteren nu als eerste mag. Mag ook vanaf de plaats, als u wilt.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Goed, voorzitter, en dan even zonder aantekeningen, maar vanuit het hoofd. Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording van wat wij gevraagd hebben, om ook het standpunt vanuit GS helder te maken. Belangrijk in dezen is op dit moment: wat is het standpunt nu, na de eerste termijn en na de beantwoording van GS van de vragen die er lagen, van de CDA-fractie? Om daar een goed zicht te krijgen hoe zij zich gaan opstellen.

Ten aanzien van de moties: ik zou me voor kunnen stellen dat de PVV-fractie een aantal van die moties aanhoudt, maar dan is de kans wel groot dat zij op 13 december niet komen met een motie, maar met een amendement. Dat lijkt mij het meest voor de hand liggend, want dan zal het niet anders kunnen dan een voorstel dat er ligt te amenderen. Belangrijk is natuurlijk wel met welke boodschap gedeputeerde Grashoff op pad gaat. Gaat hij met de boodschap op pad dat hij, alles gehoord hebbend hier in de Staten,

meerderheden/minderheden, en de zaken die zich afgespeeld hebben hier in de Staten..., neemt hij dat allemaal mee en kijkt hij wat daar dan in het gesprek en in de onderhandelingen met IPO en anderen de belangrijkste uitkomst kan zijn, of gaat hij coûte que coûte op pad met het eerder ingenomen, en ik zeg wel eens ooit 'zo star als een spoorstaaf', ingenomen standpunt van: ik zal coûte que coûte het coalitieakkoord proberen erdoor te slepen in Den Haag? Dat is voor mij wel een belangrijk punt, om daar een antwoord op te krijgen. Want als dat zo is, dan lijkt het toch voor de hand te liggen om een stuk van de moties van de PVV te gaan ondersteunen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren. Dan ga ik verder. De fractie van de VVD. Mevrouw Otters? Geen behoefte aan een tweede termijn. De heer De Bie, Forum voor Democratie, tweede termijn.

De heer **De Bie** (FvD): Veertien dagen geleden is een ongewone situatie ontstaan, en in dit debat, althans zo was dat bedoeld, proberen we dat te duiden, maar door met name de defensieve houding van mevrouw De Hoon – zij volhardt immers in haar verwijzing naar 13 december – is er van duiding eigenlijk betrekkelijk weinig terechtgekomen. De situatie die is ontstaan is nu uniek. Enerzijds wil het college, dat dus mede afhankelijk is van het CDA, daadkrachtig de zogenaamde stikstofcrisis bestrijden, maar anderzijds wil het CDA de coalitie niet onvoorwaardelijk steunen. Dat is een absoluut vage toestand wat mij betreft en het is teleurstellend voor het functioneren van de Staten, maar vooral ook teleurstellend voor onze kiezers. Onze Staten en onze kiezers verdienen een goede, democratische legitimatie en daar is nu onvoldoende sprake van wat ons betreft. Er is een motie van wantrouwen ingediend, dat is het zwaarste middel mogelijk. Daar moet je ook voorzichtig mee omspringen en voor Forum voor Democratie is er geen aanleiding om die nu te steunen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Bie voor zijn bijdrage. Ik ga verder met de fractie van het CDA. Behoeft er een tweede termijn?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Mag het vanaf de plaats?

De **voorzitter**: Als het kort is, kan het vanaf de plaats.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wat ons betreft is alles gezegd in eerste termijn. Wij danken de gedeputeerde voor zijn toelichting zojuist en spreken vertrouwen uit in het college.

De **voorzitter**: De fractie van de SP voor een tweede termijn. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank, voorzitter. Het is werkelijk ongelooflijk om te horen dat het CDA blijkbaar de hele stikstofproblematiek niet aan zag komen. D66, de heer Meijer, herhaalde net in zijn eerste termijn nota bene in een notendop de hele geschiedenis en gaf aan dat er in de toekomst nog steeds over gesproken zal worden. Ongelooflijk. Ik weet niet wat erger is: het ontkennen dat je het niet wist, of het echt niet aan zien komen.

En dan moet ik ook nog wel iets opvallends benoemen in de dynamiek van dit debat. Zoals het een coalitie betaamt, zag ik coalitiegenoten elkaar steunen. Maar het viel mij ook op dat dit bij één partij niet gebeurde. Het CDA lag zo nu en dan zwaar onder vuur, en daar stonden ze alleen in.

Om even af te sluiten met een korte anekdote, om gewoon even een beeld te schetsen van nog niet zo lang geleden, de afsluiting van de afscheidspeech van de SP-gedeputeerde Johan van den Hout: "Er staat

jullie nog veel te wachten”, gevolgd door een grijs en een grinnik, zoals alleen Johan dat kan. Deze situatie waar we nu in zitten, dit is wat hij daarmee bedoelde.

Dank, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling. De fractie van D66 behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. GroenLinks ook niet. De PVV-fractie, Van Hattem. Ja.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Het is al met al toch een bijzondere situatie die we vanavond met z'n allen moeten constateren hier, want er is een coalitie die alles maar laat voortsudderen, die voortvarend aan de slag wil, maar toch onduidelijk is in hoeverre daar steun voor is. Het is alsof ze een donkere tunnel inrijden, waar de koplampen van de tegenligger ze al keihard tegemoetkomen en toch vol gas blijven doorzetten. Voorzitter, dit is een beetje de situatie waar deze coalitie zich in bevindt. Het verbaast me dan ook echt hoe laconiek deze coalitiepartijen hiermee omgaan: de VVD, die zegt van “ja, het komt allemaal wel, we moeten vooruit” en D66, die het ook allemaal wel goed vindt. Het doet een beetje denken aan het liedje dat Wim Kan ooit zong over destijds een illustere voorganger van onze commissaris, Jan de Quay. Het ging over een breuk in de regeringscoalitie, en dat was “Lijmen Jan, lijmen Jan, lijmen met z'n allen, lijmen tot je niet meer kan en dan gaan we carnavallen!” Zo staan de coalitiepartijen hier ook een beetje in: we schuiven het voor ons uit, we kijken eerst 13 december wel waar het Rijk mee komt, dan is het Kerstreces en dan kijken we weer verder, en dan is het onderhand carnaval, en dan zien we wel weer wat er komt. Ja, voorzitter, dat is toch geen besturen, dat is toch geen geloofwaardig openbaar bestuur! Er moet gewoon duidelijkheid zijn voor de Brabanders, wie deze coalitie steunt. Ja, het is wel gezellig, hoor ik de VVD zeggen. Dat zal allemaal wel, maar we zitten hier niet voor de gezelligheid. We zitten hier om onze boeren duidelijkheid te geven en voor onze boeren is het de komende tijd absoluut niet gezellig. Je bedrijf zal maar op de tocht staan, je zal maar niet weten of je na 1 januari nog wel kan voortbestaan, of 1 april een deadline wordt of niet. En dan kun je het allemaal gezellig vooruitschuiven richting de Kerst, richting de carnaval, of misschien nog wel later, maar dit probleem is een probleem voor met name onze boeren, familie- en gezinsbedrijven. Die hebben echt een probleem en daarom is het veel belangrijker dat we nu duidelijkheid krijgen of er wel of geen steun is voor bepaalde maatregelen. En daarom roepen we dit college ook op om in de onderhandelingen die zij plegen in Den Haag en met het IPO, om daar in ieder geval geen taboes in mee te nemen, om alle ruimte te geven voor maatregelen, ook het veranderen van de Natura 2000-gebieden: ga daar niet krampachtig voor liggen, maar denk op de eerste plaats aan onze agrarische familie- en gezinsbedrijven die het gewoon zwaar te stellen hebben en voor wie een oplossing moet komen. Daarom is het zo belangrijk dat we moeten weten of die oplossing te vinden is binnen de huidige coalitie.

Dan heb ik nog een vraag aan het college. Onderschrijft het college de opvatting van de CDA-fractie dat ze deze stikstofcrisis niet konden zien aankomen? Want het wordt nu gedaan van “ja, het is ons overkomen”. Is dat ook de opvatting van het college? Zit het college ook op die lijn dat ze dit niet konden zien aankomen? Want zoals de SP net al terecht zegt, Johan van den Hout was niet mijn allerbeste vriend en we hebben daar genoeg discussie mee gehad...

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): ..., maar hij heeft op dit punt wel altijd gezegd dat er een probleem aan komt, en daar had hij op dat punt wel gelijk in.

Voorzitter, dan nog een openstaande vraag. Ik had in de eerste termijn nog gevraagd of het daadwerkelijk nodig is dat we een coalitie moeten laten voortbestaan met zeven gedeputeerden. Kunnen we het voortaan ook gewoon bij vijf gedeputeerden houden? En is er nog enige ambitie om nieuwe

gedeputeerden te benoemen, al dan niet vanuit het CDA, of vanuit andere partijen? Ik hoor het graag nog in tweede termijn.

Verder zullen wij al onze moties gewoon in stemming brengen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem voor zijn bijdrage. Dan kijk ik nu naar de Partij van de Arbeid-fractie. Ziet af van een tweede termijn. 50PLUS ook niet. De Partij voor de Dieren. Geen tweede termijn? Ik krijg wisselende signalen, geloof ik. Oké. Ja.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. De gedeputeerde heeft helemaal gelijk: de belangrijkste motie die voorligt is de motie van wantrouwen. Daar zullen we dan ook maar meteen antwoord op geven, dat lijkt ons wel zo netjes. Wij gaan die op dit moment niet steunen, en dat heeft ook een reden: omdat alle partijen hier, de coalitiepartijen en het college, continu aangeven dat de maatregelen komen in december. Wij hebben meerdere malen aangegeven dat wij verwachten van het college dat ten minste de maatregelen die we hier hebben afgesproken met elkaar in die uitvoering zitten. Is dat niet het geval, dan hebben we echt een probleem, want dan hebben we een hele rare situatie gehad, dat er gedeputeerden zijn opgestapt, dat het onduidelijk is wat de situatie is en dat dadelijk de landelijke regering gaat zeggen dat we de natuur in Brabant niet goed gaan beschermen. Want dat is het effect daarvan. En dat gaat ons echt te ver. En op dat moment denk ik dat er ook geen houdbare situatie is, want we zijn met die problemen van de stikstof heel ver, we moeten nu echt ingrijpen. Het kan niet zo zijn dat de landelijke regering met een pakket maatregelen komt dat niet afdoende is. De woordvoerder heeft het zojuist gezegd: wij verwachten heel veel van dat pakket maatregelen, in eerste, twee, derde, vierde, vijfde en zevende instantie. Wij verwachten dat er echt wordt ingegrepen en dat die natuur nu keihard gaat worden beschermd...

De **voorzitter**: Wilt u afronden, mijnheer Van der Wel?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): We vinden het totaal onrealistisch om te zeggen "we gaan de Natura 2000-gebieden maar inkrimpen". Daar gaan wij dus niet mee akkoord. Dus in december komen we terug en dan zullen we zien of we een motie van wantrouwen zullen steunen of niet.

De **voorzitter**: Interruptie op de valreep van de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Meneer Van der Wel, u zegt dat het voor de Partij voor de Dieren enorm belangrijk is dat die stikstofmaatregelen genomen worden, en dan zegt u "en daarom steun ik die motie van wantrouwen niet". Dat betekent dat u ten aanzien van het stikstofbeleid in de toekomst voldoende vertrouwen hebt in het CDA, dat het helemaal goed gaat komen, want dat is de coalitie waar u geen wantrouwen over uitsprekt. Dus u zegt: ik heb vertrouwen in het CDA, dat zij samen met de andere coalitiepartijen tot een goed stikstofbeleid zal komen. Ik kan dat van u niet volgen.

De **voorzitter**: Oké. Uw vraag herhaalt zich nu. Van der Wel tot slot.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja voorzitter, het is heel duidelijk: de opdracht van de coalitiepartijen – u heeft dat gesteund en wij ook – is gewoon dat minimale pakket. Daar staan we nog steeds achter en het college zegt daar nog steeds achter te staan. Is het nu zo dat wat ons betreft het college haar werk niet goed gedaan heeft in Den Haag, en ze komen met minder terug, zodat we hier het hele circus opnieuw moeten gaan doen, maar met het effect dat de natuur de dupe is, dan is er een heel andere situatie. Wij verwachten van het college minimaal deze inzet, zoals we hier hebben afgesproken,

en wat ons betreft keer 20, plus alle maatregelen die onze woordvoerder heeft aangegeven op klimaat en op alle andere maatregelen.

De **voorzitter**: Oké. Heijmans tot slot.

De heer **Heijmans** (SP): Jawel, meneer Van der Wel, maar dit college berust, steunt, op deelname van dat CDA aan die coalitie en op het moment dat het CDA haar steun wegtrekt, kunt u de gevolgen wel voorzien.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, ik kan me heel goed voorstellen dat, als dat pakket landelijk, waar ik echt van verwacht, daar heb ik echt vertrouwen in, ik leg echt mijn vertrouwen bij u neer dat dat echt minimaal is, en liever keer 10, voor onze natuur, dan neem ik aan dat het CDA dat niet meer steunt in Brabant, en dan heeft u antwoord op uw vraag. Maar ik wil waarborgen dat waar wij voor hebben gestemd, dat dat ook hier gaat gebeuren, en niet dat dadelijk coalitiepartijen ook weer gaan terugkrabbelen en zich gaan verschuilen achter "ja, maar dat moest van landelijk, dan maar iets minder". Nee, dan hebben we de poppen aan het dansen en komen we zelf wel met die motie van afkeuring.

De **voorzitter**: Goed. De volgende in de rij is de ChristenUnie-SGP-fractie bij monde van de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Vroeger zong ik op vrijdagavond, als wij hier niet zaten, "Als we gaan, dan gaan we met z'n allen" in het NAC-stadion, maar dat doen we al een poosje niet meer, want we vergaderen hier elke avond. Van die gezamenlijkheid is volgens mij ook na vanavond echt heel weinig meer over.

Ik wil twee opmerkingen maken. Eén. De hele crisis begon vanuit de zorgvuldig gekozen woorden van de heer Grashoff, die gericht waren aan de motie van de CDA-fractie, die de CDA-fractie vervolgens toch overleed en in stemming bracht. Dat was de kern van de discussie die we hier hebben, van de crisis die we hier hebben. Ik had even hoop toen gedeputeerde van der Maat aangaf dat hij ging kijken naar een breed pakket, maar toen toch weer terugviel op die woorden en daarmee weer in de oude situatie terechtkwam.

En dan mijn tweede opmerking, voorzitter. Dan snap ik dus echt niet waarom twee gedeputeerden van het CDA hun vertrouwen eigenlijk opgezegd hebben en opgestapt zijn, als op dit moment vanuit diezelfde CDA-fractie nu gezegd wordt van "nee, we hebben toch vertrouwen in het college, ga dat uitwerken", na de woorden die de heer van der Maat net gesproken heeft. En dan zijn we, denk ik, vandaag helemaal niks opgeschoten, zitten we zelfs nog in de oude situatie en gaan we 13 december weer het hele debat met elkaar voeren en zal er weer een circus hier gaan plaatsvinden, waarmee het CDA alsnog moet zeggen van "gaan we hom of kuit geven?". En ik denk dat we dan maar moeten accepteren dat we daarmee dit debat afsluiten en dan de komende periode, ja, met een college zitten dat volgens mij weinig steun heeft hier vanuit de Staten.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn laatste bijdrage. Ik geef dan het woord nu tot slot aan de gedeputeerde voor de nog resterende punten namens het college. Gedeputeerde van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter, dank. Ik kan heel kort zijn. Twee vragen nog van de heer Van Hattem, als ik goed heb geluisterd. De eerste vraag van de heer Van Hattem was of het college kan onderschrijven dat het CDA de stikstofcrisis niet had zien aankomen. Ja, meneer Van Hattem, mijn samenwerking met het CDA gaat echt heel diep, maar die vraag kan ik echt niet beantwoorden.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, nu moet ik toch een bijvoeglijk naamwoord gebruiken. We hebben een hele slimme en sluwe gedeputeerde hier staan, die de vraag bewust anders formuleert dan ik hem gesteld heb. Ik heb namelijk niet gevraagd of ze in de hoofden van het CDA konden kijken. Nee, het gaat erom: onderschrijft het college de conclusie die het CDA trekt dat ze de stikstofcrisis niet konden zien aankomen? Is dat ook hetgeen wat in het college leeft, dat het niet zien aan te komen was?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik denk – maar ik heb nooit zo’n behoefte om conclusies van anderen te onderschrijven, ik geef liever aan hoe GS erin zitten – dat GS wel durven zeggen dat wij drie maanden geleden niet hadden gedacht dat wij in deze situatie zouden zijn.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Maar hoe staat u dan ten opzichte van de positie die een van uw ambtsvoorgangers in dit college, de heer Van den Hout, heeft ingenomen, en zoals we de SP terecht hoorden zeggen tot het laatst toe, dat er nog heel wat aan zit te komen op dit vlak en hier ook meermaals in duidelijke bewoordingen voor heeft gewaarschuwd, onder andere door aan te geven bij het arrest van het Europese Hof van Justitie, dat dat zeer waarschijnlijk overgenomen zou worden door de Raad van State, omdat ze bijna niet anders kunnen vanwege die dwingende Europese regels, en dat we dit dus zouden kunnen verwachten, deze stikstofellende? Is het college overvallen hierdoor, of nemen zij afstand van wat door uw ambtsvoorganger naar voren is gebracht?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): In de eerste plaats geweldig om te zien hoe u nu hand in hand met de heer Van den Hout aan het strijden bent hier! Ik hoop echt dat hij kijkt! Ik weet inderdaad nog heel goed, vooral die grinnik zoals we die van hem kennen, laat me zeggen, als laatste daad in deze zaal, ja, dat was natuurlijk gewoon hilarisch. Maar het is allebei waar. Ja, wij wisten, sterker nog: wij hadden al veel eerder de inschatting gemaakt, dat weet iedereen hier, dat de kans groot was dat de PAS onderuit zou gaan. Toen de heer Van den Hout die opmerking maakte, was die PAS volgens mij al onderuit. Dus dat er iets op ons af zou komen, ja, daar waren wij ons terdege op aan het voorbereiden, maar dat het zo heftig en zo allesomvattend was, daarvan durf ik wel te zeggen, zeker ook met de Haagse dynamiek en het samenspel dat daarachter wegkomt, nee, twee, drie maanden geleden hadden wij niet gedacht dat we nu in deze situatie zouden zijn, met zo’n hoge intensiteit, vooral ook richting de plannen die het kabinet moet opleveren – daarom 13 december, daarom is het zo belangrijk dat we dat gesprek voeren, daarom is het zo belangrijk dat het kabinet de afspraak nakomt om 1 december duidelijkheid te geven, zodat wij u daarop in positie kunnen brengen –, nee, drie maanden geleden hadden we niet gedacht dat het zo heftig zou worden.

De **voorzitter**: Het waren er inderdaad twee, mijnheer Van Hattem telt zelf ook mee. De gedeputeerde rondt af.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, nog één laatste vraag. De heer Van Hattem vroeg ook of we op vijf gedeputeerden blijven. Ook die vraag kan pas later beantwoord worden. We hebben nu echt alle inzet en tijd nodig om de taken tijdelijk waar te nemen en om een goed plan te maken voor 13 december.

De **voorzitter**: Een laatste interruptie op de valreep. Nee, ik zie er nog twee.

De heer **Boon** (PVV): ... [*onverstaanbaar geen microfoon gebruikt*]

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, volgens mij gaat u die dadelijk in stemming brengen en daar blijft het advies hetzelfde over.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon, doe het maar even via een interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Ja, slim van de gedeputeerde, want dan is er weer een interruptie voorbij. Maar mijn voorzitter had inderdaad gevraagd van: zijn er taboes, mag gedeputeerde Grashoff alle opties bespreken in het IPO vanuit dit college, of zijn er taboes, zo ja, welke zijn dat, en van de Natura 2000-gebieden, herinschikken of herinkrimpen, of de doelstellingen ervan af halen....

De **voorzitter**: Dat is een herhaling van de vraag. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Nou, sterker nog: we hebben daar volgens mij in een persbericht, – maar dat is het enige wat ik erover ga zeggen, want we gaan hier niet het inhoudelijke debat voeren –, in een persbericht, in reactie op een Tweede Kamerbrief, hebben wij generiek gezegd, zoals ook anderen in deze Statenzaal vragen “en die sector, en die sector”: in totaliteit bekijken, op dit moment zijn er geen taboes, goede plannen maken, van iedereen wordt een bijdrage gevraagd. Dat staat in een van onze persberichten, dus volgens mij is dat ook geen nieuws.

De **voorzitter**: Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik ben blij de bevestiging te krijgen dat meneer Grashoff geen taboes heeft, dat de Natura 2000-gebieden gedeeltelijk of geheel geschrapt kunnen worden, de doelstellingen ervan af gehaald kunnen worden, of heringedeeld kunnen worden. Dus ik ben blij te horen dat hij dat ook meeneemt in de onderhandelingen.

De **voorzitter**: Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, voorzitter. Ik heb de gedeputeerde goed gehoord in de eerdere termijn over zijn oordeel over de motie van wantrouwen. Hij schetst daarbij het scenario dat hij eigenlijk deze situatie heel hard nodig heeft om voort te kunnen, tot in ieder geval 13 december. Maar ik heb ook goed naar de Staten geluisterd. Wij hebben allemaal wat moeite met de positie van het CDA daarin en ik vraag me eigenlijk af waarom dit college niet even goed als een minderheidscoalitie verder kan tot 13 december, om vervolgens met elkaar helderheid te scheppen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, dat is weer een nieuwe variant, om nu te vragen te reflecteren op een minderheidscoalitie, terwijl ik gewoon in een coalitiesamenwerking zit. Ik ben eigenlijk niet van plan om daar gedachten over te gaan formuleren. Laten we de coalitie? Het CDA is heel duidelijk geweest, zit in een bijzondere situatie. Het antwoord daarop is ook ja. Eerst 13 december, dan zien we verder. En verder dan dat kan ik u op dit moment helaas niet helpen.

De **voorzitter**: Swinkels, ten tweeden male.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, ik bedenk natuurlijk het antwoord van de gedeputeerde, wat misschien zijn wens is, maar er werd een duiding gedaan waarom er geen andere route mogelijk zou zijn bij de mening die we hier met elkaar moeten vormen over de motie die voorligt en ik stel dan maar vast dat het in ieder geval niet per se nodig is, ook voor dit college niet, om met een coalitie van het CDA verder te gaan, om toch gewoon verder te kunnen handelen tot 13 december

De **voorzitter**: De gedeputeerde tot slot.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, wat de heer Swinkels vaststelt, stelt hij vast. Ik stel vast dat GS op basis van een coalitie van vijf partijen met 31 zetels en een prachtig bestuursakkoord ook de komende weken heel hard gaan rennen en roeien en werken om 13 december een goed plan neer te leggen en in de tussentijd ook al die andere belangrijke dingen doen, zoals een A50 verbreden en heel veel andere mooie infrastructurele maatregelen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording in tweede termijn. Ik sluit de beraadslagingen. Ja?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik vraag een minuut of vijf tot tien schorsing, om even met de aanvragers van het debat te overleggen.

De **voorzitter**: Oké, tien minuten. De vergadering is geschorst tot half tien.

Schorsing (21.19 – 21.28)

De **voorzitter**: Mag ik u vragen uw plaatsen in te nemen, zodat de griffie kan kijken of we kunnen gaan stemmen. Mag ik stilte in de zaal. Neem uw plaatsen in en dan wacht ik even op het sein van de griffier dat we kunnen gaan stemmen.

Stemming

De **voorzitter**: Goed, dames en heren. Mag ik stilte in de zaal. We gaan stemmen over de moties ingediend bij gelegenheid van het debat. Dat begint met motie 155, indiener Partij voor de Vrijheid, 'Schrappen en herindelen Natura 2000 als oplossing'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Laten we ons focussen op de Brabantse aanpak van de stikstofcrisis. 13 december maken we de inhoudelijke afwegingen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor met stemverklaring. Nu op landelijk en Europees niveau over dit onderwerp gesproken wordt, lijkt het me zinvol om ook uit Brabant daar ruimte voor te maken.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring, voorzitter. Wij volgen de lijn van het kabinet, die een stuk genuanceerder is.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan ben ik nu bij motie 156, 'Eerlijke deadlines'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie 155.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie 155.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie 155.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen. Dan ben ik bij motie met stuknummer 157 over de latente ruimte, indiener PVV. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie 155.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie 155.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie 156.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring. Het is verbazingwekkend dat het CDA nu opeens tegen is, terwijl ze eerder nog voor deze motie waren.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen met stemverklaring, voorzitter. Wij volgen hierin de lijn van 4 oktober door het kabinet aangegeven.

De **voorzitter**: Motie 157 is verworpen.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, ik zou graag een hoofdelijke stemming willen aanvragen over de volgende motie.

De **voorzitter**: Dat had u eerder moeten doen, geloof ik. Ik ga even kijken of dit nog kan nu. Oké: voordat de stemming daadwerkelijk aanvangt. Sorry. Ik ken veel uit mijn hoofd, maar deze even niet. De hoofdelijke stemming over motie 158, met als titel '2028 voor de boeren'. Motie 158 gaan we in stemming brengen en dat doen we hoofdelijk. Mag ik stilte in de zaal. De stemming vangt aan bij nummer 47. De griffier.

De **griffier**: Ik vang de stemming aan bij mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Tegen.

De **griffier**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring van de VVD bij motie 155.

De **griffier**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen met de stemverklaring dat 2028 voor mij geen heilige datum is. Het zou ook eerder kunnen, maar enige oprekking van de termijn is wenselijk.

De **griffier**: De heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **griffier**: Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **griffier**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **griffier**: De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **griffier**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **griffier**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voor met stemverklaring, voorzitter. De boeren hebben nu een keer duidelijkheid nodig. Het CDA blijft maar draaien, valse beloftes doen richting de agrarische sector. Dit moet een keer ophouden. Daarom voor.

De **griffier**: Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als Ankie dadelijk aflegt.

De **griffier**: De heer Bankers.

De heer **Bankers** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw De Hoon.

De **griffier**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie 155.

De **griffier**: De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw De Hoon.

De **griffier**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw De Hoon.

De **griffier**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Voor.

De **griffier**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **griffier**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De **griffier**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): tegen.

De **griffier**: De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Tegen.

De **griffier**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **griffier**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Tegen.

De **griffier**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Tegen.

De **griffier**: De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Tegen.

De **griffier**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor met stemverklaring, voorzitter. Hoewel wij 2028 niet in beton gegoten zien, maar wij willen daar samen met de sector tot een goede datum kunnen komen.

De **griffier**: De heer Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Voor.

De **griffier**: De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (FvD): Voor.

De **griffier**: De heer Roeles.

De heer **Roeles** (FvD): Voor.

De **griffier**: De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw De Hoon.

De **griffier**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Tegen.

De **griffier**: De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw De Hoon.

De **griffier**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor met dezelfde stemverklaring als de heer Boon.

De **griffier**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met ook dezelfde stemverklaring als de heer Boon.

De **griffier**: De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **griffier**: De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als de heer Panhuizen.

De **griffier**: Mevrouw Scholder.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **griffier**: De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Tegen met dezelfde stemverklaring als mevrouw Otters.

De **griffier**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **griffier**: De heer Van der Wel,

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **griffier**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Tegen.

De **griffier**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **griffier**: Er zijn tien stemmen voor uitgebracht en 39 tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Even over de orde. Een stemverklaring behoort een verklaring te zijn over je stemgedrag en ik heb alweer een paar keer gehoord dat een stemverklaring gebruikt wordt om een andere partij een veeg uit de pan te geven, en die partij kan daar niet op reageren. Ik zou u willen vragen op die orde te letten.

De **voorzitter**: Ja. U heeft helemaal gelijk, en dat is een oproep aan ons allen. Motie 159 breng ik dan nu in stemming, en dat is de motie van de PVV over de status van het bestuursakkoord. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. We hadden al tegen het bestuursakkoord gestemd.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor met stem verklaring: omdat wij ook al tegen het bestuursakkoord hebben gestemd.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voor met stemverklaring. Het addendum is aan revisie toe.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan krijgen we nu motie 160, indiener PVV, titel 'Inlegvel bestuursakkoord'. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring, gelet op het stemmen voor of tegen deze motie. Als hier tegen wordt gestemd, zal dat ook betekenen dat hierbij blijkbaar het addendum wordt verworpen, in ieder geval ter discussie gesteld.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen met stemverklaring, dat ik nog steeds vind dat het addendum aan revisie toe is.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan zijn we nu bij motie 161, indiener Partij voor de Vrijheid. Het betreft een motie van wantrouwen. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Wij hebben alle vertrouwen in ons college.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor met stemverklaring. We hadden het liever anders geformuleerd, zoals dat in het debat naar voren kwam, maar wij steunen deze motie van wantrouwen omdat het CDA nog deel uitmaakt van de coalitie. Zij hebben zich als uitermate onbetrouwbaar en ongeloofwaardig getoond. Nota bene zijn hun eigen gedeputeerden om deze redenen gestopt. Het college heeft geen CDA nodig om tot een gedragen pakket te komen op 13 december.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Meijer** (D66): Tegen met stemverklaring. Wij hebben alle vertrouwen in alle zittende gedeputeerden op dit moment.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met stemverklaring. Wij hebben het volle vertrouwen in het college om te komen...

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal! PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor met stemverklaring. De coalitiepartijen nemen nu een vlucht naar voren, naar 13 december. Echter, mocht op 13 december blijken dat er alsnog een bestuurscrisis ontstaat en het college noodgedwongen zal moeten stoppen, dan zijn de gevolgen veel ernstiger, en met name de gevolgen voor onze veehouderijsector. Daarom is het beter om nu duidelijkheid te krijgen en ware het beter geweest als dit nu wel duidelijk was geworden. Voorzitter, voor deze motie van wantrouwen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met stemverklaring. Wij klappen graag voor dit college.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voorzitter, mag ik ook een ordevoorstel, of in ieder geval iets neerleggen? De SP had een goede opmerking bij de vorige stemming, dat we niet over andere partijen zouden praten. Ik had het erg gewaardeerd als ze zichzelf ook aan die regel had gehouden.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, mag ik daarop reageren?

De **voorzitter**: Nee.

De heer **Heijmans** (SP): Ja....

De **voorzitter**: Nee, nee.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, voorzitter...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Heijmans. Ik ben geconcentreerd de stemmen op aan het nemen, dan kan ik niet alles voorspellen wat er gezegd wordt. U heeft straks een punt gemaakt dat we even moeten kijken wat er in een stemverklaring wel of niet mag. In het presidium kom ik hierop terug. Ik ga de vergadering sluiten...

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Heijmans. We gaan het echt in het presidium even terugluisteren, we gaan niet nu nog een debat daarover voeren. Daar heb ik nu echt geen behoefte meer aan. Het punt dat u maakt komt nog even op een later moment terug.

Sluiting

De **voorzitter**: De vergadering sluit ik met het verzoek uw pasjes in de bus bij de bodetafel te deponeren. Ik nodig u allen uit voor een drankje in de Statenlounge.

De voorzitter sluit om 21.43 uur de vergadering.